Η ΝΕΑ ΖΩΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ.

ΕΤΟΣ Β'. ❋ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1906 ❋ ΑΡΙΘ. 18.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἀποδίδονται.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΩΝ **ὑπὸ Γ. Θ. Ματθαιοπούλου** Ὑφηγητοῦ τῆς Γεν. Χημείας . . . . . Σελ. 325

Η ΑΥΓΗ (ποίημα) **ὑπὸ Στ. Μαρτζώκη** . . . . . » 328

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝΕΣΤΩΣΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΕΝ ΤΑΙΣ ΓΛΩΣΣΙΚΑΙΣ ΕΡΕΥΝΑΙΣ **ὑπὸ Γ. Ν. Χατζηδάκη,** πρυτάνεως τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου . . . . . » 328

ΠΕΡΙ ΑΜΦΙΔΡΟΜΙΩΝ **ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Γενν. Γιανναγκᾶ** . . . . . » 331

Ο GERHART HAUPTMANN ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ . . . . . » 335

ΝΕΑ ΖΩΗ - ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ . . . . . » 338

ΝΕΑ ΖΩΗ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ . . . . . » 340

Τιμὴ ἑκάστου φυλλαδίου Γ. Δ. 3.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ:

Ἐν Αἰγύπτῳ:		Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ:	
Ἐτησία	Γρ. Διατ. 30.	Ἐτησία	Φρ. Χρ. 8.
Ἑξάμηνος . . .	» » 20.	Ἑξάμηνος . . .	» » 5.

Διὰ πᾶν ἀφορῶν τὸν Σύλλογον ἢ τὸ Περιοδικόν, ἀπευθυντέον:

"Νεα Ζοϊ"

Rue Tewfick Pacha No 29, ALEXANDRIE (Egypte)

Τύποις Ι. Κ. ΛΑΓΟΥΔΑΚΗ Ἀλεξάνδρεια

Η ΝΕΑ ΖΩΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ,

ΕΤΟΣ Β'. ❋ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1906 ❋ ΑΡΙΘ. 18.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΛΗΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

ΚΑΙ ΙΔΙΩΣ

Περὶ τῆς θεωρίας τῶν ἀτόμων καὶ ἠλεκτρόνων (1).

Κυρίαι, Κύριοι.

ΠΑΡΗΛΘΟΝ, Κύριοι, γενεαί, αἰῶνες, χιλιετηρίδες ὅλαι πρὶν ἢ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα τολμήσῃ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐξήγησιν τῶν φαινομένων τοῦ κόσμου, πριν ἢ θαρρήσῃ νὰ φιλοσοφήσῃ περὶ τῆς οὐσίας τῶν ὄντων. Μόλις κατὰ τὸν ἕβδομον π.Χ. αἰῶνα ἀνευρίσκομεν τὰς ἀρχὰς τῆς φυσικῆς φιλοσοφίας, μόλις τότε αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος ἑαυτὸν ἱκανὸν νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ ζητήματος τῆς συστάσεως τῶν ὄντων, ἡ τιμὴ δὲ τῆς τοιαύτης αὐτοπεποιθήσεως ἀνήκει εἰς τὸν μικρὸν ἐκεῖνον λαόν, ἐξ οὗ κατὰ τὸν Sir Maine προέρχεται, ἐξαιρέσει τῶν τυφλῶν δυνάμεων τῆς φύσεως πᾶν ὅ,τι ἔχομεν. Ἀνήκει εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Ἡ φιλοσοφία εἶναι γέννημα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἔκτοτε ἀπὸ τοῦ 7ου καὶ μέχρι τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος ἀνεπτύχθησαν διάφοροι φιλοσοφικαὶ σχολαί, ἐξ ὧν κυρίως τρεῖς δέον νὰ ἐξάρωμεν, διότι θὰ ἴδωμεν, αὗται ἐπέδρασαν ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἰδεῶν περὶ τῆς ὕλης καὶ τῆς συστάσεως αὐτῆς. Αἱ τρεῖς αὗται σχολαί εἰσιν ἡ Ἐλεατική, ἡ Ὑλιστικὴ Ἀτομικὴ καὶ ἡ Δυαδικὴ ἢ Ἀριστοτέλειος Σχολή.

Καὶ οἱ μὲν Ἐλεᾶται ἀνάγουσι τὰ πάντα εἰς ἕν, φρονοῦσι δὲ ὅτι πᾶν ὅ,τι ἀντιλαμβανόμεθα εἶνε φαινομενικόν. Ἓν τὸ πᾶν κηρύττουσι, τὰ ἄλλα ἀπάτη τῶν αἰσθήσεων.

Ἡ ἀτομικὴ ἀφ' ἑτέρου σχολή, ἧς ἀντιπρόσωποι ὑπῆρξαν ὁ Λεύκιππος καὶ ὁ Δημόκριτος, ὁ Ἐπίκουρος καὶ ὁ ἐπικουρικὸς Λουκρήτιος, ἐπρέσβευεν ὅτι τὰ ὄντα συνίστανται ἐκ μιᾶς ἑνιαίας οὐσίας· ἡ οὐσία αὕτη εἶνε διῃρημένη εἰς ἄπειρα σμικρότατα τεμαχίδια μὴ περαιτέρω διαιρετά, ἀγέννητα καὶ ἄφθαρτα ἄτινα ἐκάλεσαν ἄτομα. Τὰ ἄτομα ταῦτα, ἅτινα κέκτηνται κίνησιν διακρίνονται ἀλλήλων διὰ τοῦ βάρους, τοῦ σχήματος καὶ τοῦ μεγέθους, διαχωρίζονται δὲ διὰ κενῶν.

Ἡ δυαδικὴ τέλος σχολή, ἧς πρόδρομος ὑπῆρξεν ὁ Ἐμπεδοκλῆς καὶ ὁ Σπεύσιππος, κύριον ἀντιπρόσωπον ἔσχε τὸν Ἀριστοτέλην. Ὁ μέγας σταγειρίτης κατακρίνει τὸν Δημόκριτον ὡς προσδώσαντα εἰς τὴν ὕλην κίνησιν καὶ παραδέχεται πλὴν τῆς ὕλης καὶ δύναμιν κινοῦσαν τὴν ὕλην. Τὰ ὄντα κατ' αὐτὸν ἀποτελοῦνται ἐκ τεσσάρων στοιχείων, τοῦ πυρός, τῆς γῆς, τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος, ἅτινα μᾶλλον ὡς ἰδιότητας ἢ ὡς οὐσίας θεωρεῖ καὶ πέμπτου τινός, τοῦ αἰθέρος, κοινοῦ εἰς ὅλα τὰ ὄντα (εἶναι ἡ quinta enertia τῶν ἀλχημιστῶν).

Ἡ δοξασία αὕτη τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπικρατεῖ τῶν ἄλλων δοξασιῶν, διὰ δὲ τῶν Ἀράβων μεταδίδεται εἰς τὴν Ἑσπερίαν, ὅπου κυριαρχεῖ ἀπολυταρχικῶς μέχρι τῆς ἀναγεννήσεως περίπου, ἤτοι δύο χιλιάδας ἔτη σχεδόν.

Οἱ πρῶτοι οἵτινες ἐπεχείρησαν νὰ ἀποσείσωσι τὸν ζυγὸν τοῦ Ἀριστοτέλους κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα μ.Χ. ὑπῆρξαν ὁ Nicolas de Anticaria καὶ ὁ Giordano Brunno, ἀμφότεροι ὀπαδοὶ τῆς ἀτομικῆς θεωρίας τοῦ Δημοκρίτου· ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος τούτων ἀναγκάζεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης νὰ ἀνακαλέσῃ τὰς τοιαύτας αὐτοῦ αἱρετικὰς ἰδέας, ὁ δὲ Giordano Brunno ἐπλήρωσε τὴν πρὸς τὰ ἄτομα πεποίθησιν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐπὶ πυρᾶς θανάτου.

Βραδύτερον προσπαθοῦσι νὰ ἐπιβάλλωσι τὰ ἄτομα ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ πολὺς Francis Bacon, ἔνθερμος ὀπαδὸς τοῦ Δημοκρίτου, ἐν Γαλλίᾳ δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ 19ου

(1) Ἐναρκτήριος λόγος τοῦ κ. Ματθαιοπούλου τὸ πρῶτον ἐφέτος ἀρξαμένου τῶν μαθημάτων αὐτοῦ ὡς ὑφηγητοῦ τῆς Γεν. Χημείας.

ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καθηγητὴς ἐν Aix, Pierre Gassendi, ὁ τελευταῖος δ' οὗτος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Βάκωνα παρεδέχετο καὶ τὰ κενὰ τοῦ Δημοκρίτου καὶ τὸ ἐνιαῖον τῆς ὕλης. Ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλο τι ἀνεδείχθη εὐφυέστερος ὁ Gassendi, ὁ ἀγένειος καθηγητής, ὡς ὠνομάζετο, τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀτομιστῶν. Εὑρεθεὶς πρὸ τοῦ πολέμου τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀγαπῶν δὲ ἐξ ἴσου τὴν ἰδίαν ζωὴν καὶ τὰς πρὸς τὰ ἄτομα πεποιθήσεις αὐτοῦ, ἐπενόησε εὐφυεστάτην διέξοδον. Ἡ θεωρία τῶν ἀτόμων καὶ τὰ ἄτομα κατεδιώκοντο ὡς σατανικὴ ἰδέα. Ὁ Gassendi ἁπλούστοτα ἐκήρυξεν αὐτὰ ὡς θεῖα δημιουργήματα καὶ ἐπέτυχεν οὕτω τὴν ἀνοχὴν αὐτῶν ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τούτους ὁ γάλλος Καρτέσιος ἀπορρίπτει μὲν τὴν ἀριστοτέλειον φιλοσοφίαν, δὲν παραδέχεται ὅμως οὐτε τὴν τοῦ Δημοκρίτου, ὃν κατακρίνει ὡς προσδώσαντα κίνησιν εἰς τα ἄτομα, διὰ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρημάτων, δι' ὧν πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν ὁ Ἀριστοτέλης κατεσίκαζε τὴν κίνησιν. Ὁ Καρτέσιος πειρᾶται νὰ ἱδρύσῃ ἴδιον σύστημα φιλοσοφικὸν rationelle, καὶ ὅμως εἶναι τόσον ἰσχυρὰ ἡ ἐπιδρασις τοῦ Δημοκρίτου ἐπ' αὐτοῦ, ὥστε ὁ ἴδιος Καρτέσιος γράφει ὅτι φοβεῖται μήπως ἡ ἐξήγησις αὐτοῦ περὶ τῆς κοσμογονίας θεωρηθῇ ὡς σύρραμμα δημοκριτικῶν ἰδεῶν.

Ὡς ὁ Καρτέσιος ἐν Γαλλίᾳ, οὕτως καὶ ἐν Γερμανίᾳ ὁ Leibniz ἐξακολουθεῖ τὸν κατὰ τῆς ὑλιστικῆς θεωρίας ἀγῶνα. Ὁ Leibniz, ὡς ὁ ἴδιος λέγει, ἐν ἡλικίᾳ 15 ἐτῶν εὑρεθεὶς πρὸ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Δημοκρίτου, προτίμησε τὴν τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀλλ' ἀριστοτελικώτερος τοῦ Ἀριστοτέλους δὲν παραδέχεται τὴν ὕλην ὡς τοιαύτην ἀλλ' ὡς σεσαρκωμένον πνεῦμα. Βάσις τοῦ φυσικοῦ καὶ πνευματικοῦ κόσμου κατ' αὐτὸν εἶναι πνεύματα, ψυχαί, μονάδες καὶ παραστάσεις αὐτῶν. Καὶ ὁ Kant δὲ λαμβάνει κατ' ἀρχάς, κατὰ τὴν προκριτικὴν αὐτοῦ περίοδον, στάσιν κατὰ τῆς ἀτομικῆς θεωρίας, ἀκολουθῶν τὴν μοναδολογίαν τοῦ Leibniz, βραδύτερον ὅμως τρέπεται εἰς παραστάσεις δυναμικάς. Ὁ Fechner τέλος καὶ ὁ Wundt ἐν τῷ ψυχοφυσικῷ αὐτῶν συστήματι, παραδέχονται μὲν τὰ ἄτομα ἀλλ' ὡς σημεῖα δυνάμεως, τὴν ὕλην δὲ ὡς σύστημα σημείων δυνάμεως.

Ἦτο φυσικὸν ὅτι ὁ ἄκρατος αὐτὸς πνευματισμὸς θὰ ἐπέφερεν ἀντίδρασιν. Καὶ ἡ ἀντίδρασις ἐπῆλθε ραγδαία, ἀγρία. Οἱ Feuerbach, Vogt, Moleschof καὶ ὁ ὕπατος τῶν νεωτέρων ὑλιστῶν φιλοσόφων Buchner, μόνον τὴν ὕλην καὶ τὴν κίνησιν παραδέχονται, ἀρνοῦνται δὲ πᾶν πνευματικόν, θεωροῦντες τὸ πνεῦμα ὡς λελεπτυσμένην ὕλην. Τὴν ἐκφραστικωτέραν διατύπωσιν τῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν ἐποίησεν ὁ Cabanis ἐν Γαλλίᾳ, ἐβροντοφώνησε δὲ ὁ Κάρολος Vogt ἐν Γερμανίᾳ καθ' ἣν αἱ σκέψεις εὑρίσκονται ἐν τῇ αὐτῇ περίπου σχέσει πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, ὡς ἡ χολὴ πρὸς τὸ ἧπαρ ἢ τὰ οὖρα πρὸς τοὺς νεφρούς.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ χημεία ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν ὑπηρέτησε τὴν ἀλχημείαν, ἐγένετο ἰατροχημεία, θεραπαινὶς δηλονότι τῆς ἰατρικῆς. Κατὰ τὸ 1650 ὅμως ὁ Boyle ἀπεκατέστησεν αὐτὴν ὡς ἰδίαν ἐπιστήμην.

Καὶ ὁ Boyle παραδέχεται τὴν ἀτομικὴν θεωρίαν, τὰ ἄτομα δὲ αὐτοῦ ἔχουσιν ὡς τὰ τοῦ Δημοκρίτου μέγεθος, μορφὴν καὶ κίνησιν δι' ὧν διακρίνονται ἀλλήλων, διότι εἶναι ἐπίσης ποιωτικῶς ὅμοια.

Ἔκτοτε ἡ χημεία ἔχει συνεχῆ ἱστορίαν, ποιεῖ δὲ σημαντικὰς προόδους. Ἀλεπάλληλοι ἐπέρχονται αἱ νέαι ἀνακαλύψεις, αἵτινες θὰ καταλήξωσιν εἰς τὴν ὁριστικὴν ἀποδοχὴν τῆς θεωρίας τῶν ἀτόμων. Παραλείπομεν αὐτὰς καὶ φθάνομεν εἰς τὸ 1800 ὅτε ὁ Richter καὶ ὁ Proust τέλος ἀνακαλύπτουσιν ὅτι αἱ βάσεις καὶ τὰ ὀξέα ἑνοῦνται καθ' ὡρισμένας ἀναλογίας εἰς οὐδέτερα ἅλατα. Ἀλλὰ καὶ οἱ δύο σταματῶσι μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ· δὲν εὑρίσκουσι τὴν ἐπεξήγησιν τοῦ νόμου τούτου τῆς ἐξουδετερώσεως καὶ τῶν πολλαπλῶν ἑνώσεων, ἂν καὶ πρὸς τοῦτο ἐχρειάζετο μόνον ἡ συστηματικωτερα κατάταξις τῶν ληφθέντων ἀποτελεσματων δι' ἀναγωγῆς εἰς ἓν τῶν συστατικῶν ὡς μονάδος. Τὴν κατάταξιν ταύτην, τὴν τόσον ἁπλῆν, τῆς ὁποίας ὅμως τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν βαρυσήμαντα διὰ τὴν χημείαν, ἐποίησεν ὁ ἄγγλος Ἰωάννης Dalton, ὁρμηθεὶς ἐκ τῶν ἐπὶ τῶν ἀερίων ἐργασιῶν αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου στηριζόμενος, παρεδέξατο τὴν θεωρίαν τῶν ἀτόμων, τὴν 8ην δ' Ὀκτωβρίου 1803 ἀνεκοίνωσε τὸ πρῶτον τας ἰδέας αὐτοῦ. Ὁ Δημόκριτος παρεδέχετο ὅτι τὰ ὄντα συνίστανται ἐκ μιᾶς ἑνιαίας ὕλης, διῃρημένης εἰς ἄτομα, ἅτινα διεκρίνοντο ἀλλήλων διὰ τοῦ σχήματος, τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ βάρους. Ὁ Dalton παρεδέχετο ὅτι ὑπάρχουσι περισσότεραι πρῶται ὕλαι, ἐκεῖναι ἃς δὲν δυνάμεθα νὰ διασπάσωμεν εἰς ἁπλουστέρας. Αἱ πρῶται αὗται ὕλαι ἃς στοιχεῖα ἐκάλεσεν ἤδη ὁ Boyle, διαιροῦνται ἐπίσης εἰς ἄτομα, ἅτινα διακρίνονται ἀλλήλων διὰ τοῦ βάρους. Περὶ τοῦ μεγέθους δὲ καὶ περὶ τοῦ σχήματος τῶν ἀτόμων αὐτοῦ οὐδεμίαν ἐποίησεν ὑπόθεσιν ὁ Dalton, νεώτεροι ὅμως χημικοὶ ἐν οἷς καὶ ὁ Keuylé, ὁ Naquet καὶ ἄλλοι ἀπέδωσαν εἰς αὐτὰ καὶ σχήματα.

Ὁ λοιπὸς κόσμος παράγεται διὰ τῆς ἑνώσεως τῶν ἀτόμων τῶν στοιχείων, ἑνουμένων καθ' ὡρισμένας ἀναλογίας.

Ἡ θεωρία τῶν ἀτόμων ἐγένετο ἀποδεκτὴ παρὰ τῶν μεγίστων συγχρόνων ἐρευνητῶν. Καὶ ὡς συνήθως συμβαίνει ἅμα ὡς ἀνακαλυφθῇ νέον τι, ἀμέσως ἐπακολουθοῦσι νέα γεγονότα ἐπιρρωνύοντα αὐτό, οὕτω καὶ διὰ τὴν θεωρίαν τῶν ἀτόμων ἀνευρέθησαν πλεῖστα γεγονότα ἐπιρρωνύοντα αὐτήν, δυσκολίαι δέ τινες παρατηρηθεῖσαι κατ' ἀρχὰς ἐπεξηγήθησαν διὰ τοῦ νόμου Avogadro, καθ' ὃν τὰ στοιχεῖα ἀποτελοῦνται ἐκ μορίων, τὰ μόρια δὲ ταῦτα ἀποτελοῦνται ἐξ ἑνὸς, δύο ἢ πλειόνων ἀτόμων.

Δὲν εἶχεν ὅμως τελείως στερεωθῇ ἡ ἀτομικὴ θεωρία ὅτε ὁ ἄγγλος Proust, βασιζόμενος εἰς τὸ ὅτι τὰ ἀτομικὰ βάρη τῶν στοιχείων, ὡς ἐκ τοῦ ἀτελοῦς αὐτῶν προσδιορισμοῦ ἦσαν ἀκέραιοι ἀριθμοί, ἐξέφερε τὸ 1815 τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὰ διάφορα στοιχεῖα ἀποτελοῦνται ἐκ μιᾶς καὶ μόνης ὕλης, ἐκ τοῦ ὑδρογόνου. Ταχέως ὅμως ὁ Berzelius ἀπέδειξεν ὅτι τὰ ἀτομικὰ

βάρη δὲν εἶναι ἀκέραιοι ἀριθμοί, ὅτι ἑπομένως τὰ στοιχεῖα δὲν εἶναι πολλαπλάσια τοῦ ὑδρογόνου καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ Proust ἐγκατελείφθη.

Οἱ μετὰ ταῦτα χημικοὶ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῆς ἀτομικῆς θεωρίας τῆς ὕλης, καὶ τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ τρόπου καθ' ὃν τὰ ἄτομα συνδέονται πρὸς ἄλληλα. Διὰ τῆς ἀτομικῆς θεωρίας ἡ ὀργανικὴ χημεία κυρίως ἐξήχθη εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον εἰς ὃ νῦν εὑρίσκεται. Δὲν ἔπαυσαν ὅμως οἱ σαγηνευόμενοι καὶ ἑλκυόμενοι ἀπὸ τὴν γρηγτευτικὴν ἰδέαν τοῦ Proust, καὶ ναὶ μὲν δὲν διεκήρυττον πλέον ὅτι τὰ στοιχεῖα εἶναι παράγωγα τοῦ ὑδρογόνου, ἀλλ' εὐχαρίστως ἀνεύρισκον ἀναλογίας καὶ κανονικότητας μεταξὺ τῶν στοιχείων, μέχρις οὗ ὁ Lother Mayer καὶ ὁ I. Mendelejeff κατέστρωσαν τὰ στοιχεῖα εἰς πίνακα κατὰ τὰ ἀτομικὰ αὐτῶν βάρη, ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ κατατάξεως κατεδείχθη ὅτι αἱ ἰδιότητες τῶν στοιχείων εἶναι συναρτήσεις τῶν ἀτομικῶν βαρῶν.

Τὰ κενὰ ἅτινα τὸ περιοδικὸν τοῦτο, ὡς ἐκλήθη, σύστημα περιέχει ὑποδεικνύουσι τὴν θέσιν ἀγνώστων ἔτι ἡμῖν στοιχείων. Ἐνίων ἐκ τούτων ὁ Mendelejeff ὑπελόγισε κατ' ἀναλογίαν τὰ ἀτομικὰ βάρη, τὰς ἰδιότητας καὶ τὰς ἑνώσεις. Καὶ ὑπῆρξεν εἰς τῶν μεγίστων θριάμβων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ὅτι αἱ προγνώσεις αὐτοῦ ἐπεβεβαιώθησαν διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Γαλλίου, τοῦ Σκανδίου καὶ τοῦ Γερμανίου, ἅτινα ἀπεδείχθησαν ἐντελῶς τὰ αὐτὰ πρὸς τὸ ἐκαργίλιον, τὸ ἐκαβάριον καὶ τὸ ἐκαπυρίτιον τοῦ Mendelejeff. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη μόνον πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Galle ἀνακάλυψιν τοῦ Ποσειδῶνος μετὰ τοὺς θεωρητικοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Leverrier δύναται νὰ συγκριθῇ.

Ἡ τοιαύτη ὅμως γνῶσις ὅτι αἱ φυσικαὶ καὶ χημικαὶ ἰδιότητες τῶν στοιχείων εὑρίσκονται ἐν περιοδικῇ σχέσει πρὸς τὸ ἀτομικὸν βάρος, ἀνεζωογόνησεν ἐκ νεου τὴν οὐδέποτε σβεσθεῖσαν ἰδέαν ὅτι ὅλα τὰ ὄντα προέρχονται ἐκ μιᾶς ἀρχικῆς ὕλης, καὶ τὴν ὁποίαν ἰδέαν πλὴν τοῦ Proust καὶ ἄλλοι φυσιοδῖφαι ἐξέφεραν καὶ δὴ ὁ πολὺς Faraday ὁ Dumas καὶ ὁ Graham, ὑποθέτοντες δὲ ὅτι τὰ σημερινὰ ἡμῶν στοιχεῖα καὶ τὰ ἄτομα δὲν εἶναι τὸ τελευταῖον συμπέρασμα τῆς χημείας.

Καὶ οὕτω ὁ μέγας ἄγγλος φυσικὸς καὶ φιλόσοφος William Crookes ὑποθέτων τὰ στοιχεῖα ὡς σύνθετα σώματα, παράγει αὐτὰ ἐκ μιᾶς ἀρχικῆς ὕλης, ἣν κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην π ρ ώ τ η ν ὕ λ η ν ἐκάλεσε καὶ ἥτις ὑπῆρξε πρὸ τῶν στοιχείων ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Crookes, ἣν τὸ 1887 ἐξέφερεν εἶναι ὅτι ὅπως τὰ οὐράνια σώματα καὶ οἱ ζῶντες ὀργανισμοὶ παρήχθησαν δι' ἐξελίξεως, οὕτως ὁμοίως δι' ἐξελίξεως παρήχθησαν τὰ καλούμενα στοιχεῖα, ἐξ ὧν τὰ ἄστρα καὶ οἱ ζῶντες ὀργανισμοὶ συνίστανται. Ὑπῆρχε κατ' ἀρχὰς πρώτη τις ὕλη ἄμορφος, συμφώνως δὲ πρὸς τὴν γενικὴν τάσιν ἣν ἔχει πᾶσα ἄμορφος ὕλη νὰ λάβῃ μορφήν, ἐσχηματίσθη εἰς ἓν σημεῖον αὐτῆς διὰ ψυξεως τὸ πρῶτον ἄτομον, ἐκ τῶν στοιχείων ἡμῶν τὸ ὑδρογόνον. Ἐπί τι χρονικὸν διάστημα ὑπῆρχεν ἐν τῷ κόσμῳ μόνον πρώτη ὕλη καὶ ὑδρογόνον, εἶτα παρήχθη τὸ λίθιον, μετὰ ταῦτα τὸ βερύλλιον, κατόπιν ὁ ἄνθραξ καὶ οὕτω καθεξῆς ὅλα τὰ στοιχεῖα καὶ δὴ πρῶτον τὰ ἐλαφρότερα καὶ βαθμηδὸν τὰ βαρύτερα. Ὅσον περισσότερος χρόνος παρήρχετο μέχρις οὗ δημιουργηθῇ νέον στοιχεῖον τόσον μᾶλλον κεχωρισμέναι καὶ σαφεῖς ἦσαν αἱ ἰδιότητες αὐτοῦ. Τοὐναντίον δὲ ὅσον ταχυτέρα καὶ ἀκανόνιστος ἐπήρχετο ἡ ψύξις τῆς πρώτης ὕλης τόσον τὰ στοιχεῖα παρήγγοντο μετ' ἐλαχίστων διαφορῶν, ὡς τὸ κοβάλτιον καὶ τὸ νικέλιον ἢ ὡς ὁ λευκόχρυσος καὶ τὸ ἰρίδιον.

Μετὰ τὸν Crookes ὁ Victor Mayer ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὰς πυροχημικὰς αὐτοῦ μελέτας προσπαθεῖ νὰ συντρίψῃ δι' ὑψηλῆς θερμοκρασίας τὰ στοιχεῖα εἰς τὰ τελευταῖα αὐτῶν συστατικά.

Καὶ ὁ μὲν Crookes αὐτὸς ὁ ἴδιος λέγει ὅτι φιλοσοφεῖ, τονίζει ὅμως ὅτι πάντως ἡ φιλοσοφία δέον νὰ προηγηθῇ τοῦ πειράματος, ὁ δὲ V. Mayer, παρ' ὅλην τὴν πεποίθησιν αὐτοῦ, ἀναγκάζεται νὰ σταματήσῃ πρὸ τοῦ ἀδυνάτου νὰ εὕρῃ δοχεῖα ἀντέχοντα εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἀπαιτουμένας ὑψίστας θερμοκρασίας, ἀλλ' ἀνακαλύπτονται ἤδη γεγονότα, ἅτινα βραδύτερον καλλίτερον ἐξηγούμενα καὶ μετὰ νέων ἀνακαλύψεων συνδυαζόμενα πρόκειται νὰ καταρρίψωσιν ἄρδην τὰς ἐν τῇ χημείᾳ καὶ τῇ φυσικῇ γενικῶς παραδεδεγμένας ἰδέας, ἰδίως δὲ τὴν πίστιν πρὸς τὸ ἀδιαίρετον τῶν ἀτόμων.

Τὸ 1869 ὁ Hifforf, βραδύτερον δὲ ὁ Crookes ἀνακαλύπτουσι τὰς καθοδικὰς ἀκτῖνας. Τὸ 1895 ὁ William Röntgen ἀνακαλύπτει τὰς κατ' αὐτὸν ἀκτῖνας Röntgen κληθείσας, ἢ ἄλλως ἀκτῖνας X. Κατὰ τὸ 1896 τέλος ὁ I. Zecman ἐπέτυχε νὰ διασπάσῃ τὰς γραμμὰς τοῦ φάσματος διὰ μαγνητικῶν δυνάμεων· οὕτως ἐπὶ παραδείγματι διέσπασε τὴν γνωστὴν κιτρίνην γραμμὴν τοῦ νατρίου Δ εἰς δύο τοιαύτας. Αἱ καθοδικαὶ ἀκτῖνες καὶ ἡ ἀνακάλυψις αὕτη τοῦ Zecman συνέτεινον εἰς τὸ νὰ διαμορφωθῇ τελείως ἡ ὑλιστικὴ θεωρία τῶν ἀτόμων καὶ ἐν τῷ ἠλεκτρισμῷ ἡ ἤδη ὑπὸ τοῦ Faraday καὶ ἄλλων διατυπωθεῖσα ὅτι δηλαδὴ καὶ ὁ ἠλεκτρισμὸς παρουσιάζεται εἰς ἐλάχιστα ὑλικὰ τεμαχίδια μὴ περαιτέρω διαιρετά. Τὰ ἠλεκτρικὰ ταῦτα ἄτομα ἐκάλεσεν ὁ Stoney ἠλεκτριόντα, ὁ δὲ I. I. Thomson τὸ 1898 διεμόρφωσε τελείως τὴν θεωρίαν τῶν ἠλεκτριόντων ἐν τῷ ἠλεκτρισμῷ. Κατ' αὐτὴν αἱ ἀρνητικαὶ φορτώσεις ἀποτελοῦνται ἐκ σμικροτάτων τεμαχιδίων ὑλικῶν, τῶν ἠλεκτριόντων, ἅτινα ἀπαντῶσιν εἰς ὅλα τὰ χημικὰ ἄτομα, καὶ ὅτι ἡ ἀπουσία τούτων ἐκ τῶν χημικῶν ἀτόμων καθιστᾷ αὐτὰ θετικά. Ἐκ τῶν ἠλεκτριόντων τούτων ἀποτελοῦνται καὶ αἱ καθοδικαὶ ἀκτῖνες, κινούμεναι μετὰ ταχύτητος 100,000 χιλιομέτρων κατὰ δευτερόλεπτον. Ἤτοι τὰ ἠλεκτριόντα δύνανται νὰ διατρέξωσι τὴν περίμετρον τῆς γῆς εἰς ὀλιγώτερον τοῦ ἡμίσεως δευτερολέπτου.

Ταὐτοχρόνως ἀπεδείχθη πειραματικῶς ὅτι ἡ μᾶζα τῶν ἠλεκτριόντων δι' ὅλα τὰ στοιχεῖα εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἴση περίπου πρὸς τὸ $^1/_{2000}$ τοῦ ἀτόμου τοῦ ὑδρογόνου· θὰ ἠδυνάμεθα ἑπομένως νὰ ἀνταλλάξωμεν τὰ ἀρνητικὰ ἠλεκτριόντα τῶν διαφόρων χημικῶν στοιχείων χωρὶς νὰ ἀλλοιωθῇ ποσῶς ὁ χημικὸς αὐτῶν

χαρακτήρ. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ὁρμώμενοί τινες διετύπωσαν τὴν ἰδέαν ὅτι τὰ ἠλεκτριόντα ταῦτα εἶναι τὰ τελευταῖα θραύσματα τῶν στοιχείων, ἅτινα μάτην ἐπεζήτησεν ὁ Victor Mayer νὰ ἐπιτύχῃ δι' ὑψηλῆς θερμοκρασίας.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Γ. Θ. ΜΑΤΘΑΙΟΠΟΥΛΟΣ

Ὑφηγητὴς τῆς Γενικῆς Χημείας καὶ Ἐπιμελητὴς τοῦ Χημείου τοῦ Παθολογικοῦ Ἀνατομείου ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημείῳ.

Ἡ ΑΥΓΗ

Ἀπὸ χοροὺς τὸ πλούσιο τὸ παλάτι
Τὴ νύχτ' ἀντιλαλεῖ,
Καὶ σὰ διαμάντι ψεύτικο, τὸ μάτι
Σκορπᾷ σπιθοβολή.

❋

Τὰ παρεθύρια τ' ἀνοιγμένα μοιάζουν
Μὲ μάτια φωτεινά,
Ποῦ ἐμπρὸς στὸ δυστυχῆ πικρὰ χλευάζουν
Τὴν ἄγια δυστυχιά.

❋

Ἐκεῖ σιμὰ μιὰ κόρη ἀποκοιμιέται
Γλυκὰ στὸν ἀγαλειὸ
Κι' ὅλ' ἡ σιωπὴ τοῦ δυνατοῦ γροικιέται
Στὸ σπίτι τὸ φτωχό.

❋

Μεσ' στὴν αὐγὴ τὰ μάτια της ἀνοίγει
Ἡ κόρ' ἡ λυγερὴ
Καὶ μιὰ λουρίδα φῶς χάμου ξανοίγει
Ποῦ μπαίνει ἀφ' τὴν αὐλή.

❋

Στὸ παρεθύρι τρέχει καὶ τὸ μάτι
Γυρίζει βιαστικό·
Παντοῦ ζωή, μὰ μόνο τὸ παλάτι
Κατάκλειστο, βουβό.

❋

Ἐκεῖ τριγύρω βλέπεις σκορπισμένα
Τὰ ρόδα τῆς γιορτῆς,
Σὰν τόσα βρέφη ἀπόκρυφα ριγμένα
Ἀγάπης μισητῆς.

❋

Μεσ' στὴ σιγὴ τοῦ παλατίου πεθαίνει
Μιὰ ψεύτικη ζωή,
Κι' ἀφ' τὸ καλύβι τοῦ φτωχοῦ προβαίνει
Ἡ μυρωμένη αὐγή.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝΕΣΤΩΣΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ

ΕΝ ΤΑΙΣ

ΓΛΩΣΣΙΚΑΙΣ ΕΡΕΥΝΑΙΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

ΤΟΥΤΩΝ δ' ὁμολογουμένων δῆλον ὅτι, ἐπειδὴ τῶν νεωτάτων γλωσσικῶν φάσεων καὶ μόνον τούτων ἔχομεν πρὸ ἡμῶν μακρόν, γνωστὸν παρελθόν, αὗται μάλιστα δύνανται νὰ μελετηθῶσιν ἱστορικῶς καὶ νὰ παράσχωσιν ἡμῖν μέθοδον καὶ διδάγματα πολυτιμότερα καὶ τελειότερα πάσης ἄλλης ἀρχαιοτέρας. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἡ ἡμετέρα Ἑλληνικὴ μακροτάτην καὶ πλουσιωτάτην καὶ καλῶς ἀρχαιόθεν καλλιεργημένην ἔχει παράδοσιν,—οὐδεμιᾶς ἄλλης γλώσσης παρεδόθησαν ἡμῖν τοσοῦτον πολυάριθμα γλωσσικὰ μνημεῖα ἀρχαιόθεν καὶ ταῦτα ποικιλώτατα κατὰ τὰς διαλέκτους καὶ τὰ εἴδη τοῦ λέγου, οὐδεμιᾶς (πλὴν τῆς Ἰνδικῆς) παλαιότερα, οὐδεμιᾶς πιστότερα, οὐδεμιᾶς (πλὴν τῆς Ἰνδικῆς) τὰ στοιχεῖα ἐμελετήθησαν οὕτως γραμματικῶς καὶ λεξικογραφικῶς, οὐδεμιᾶς ἔχομεν πάντων τῶν αἰώνων ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι σήμερον οὕτως ἀκριβῶς χρονολογημένα μνημεῖα, ὅσον τῆς Ἑλληνικῆς—καὶ ἐπειδὴ πρὸς τούτοις εἶναι φύσει συντηρητική, διὰ ταῦτα βραδύτατα μεταβάλλεται, τὰ παθήματα αὐτῆς εἶναι πάντοτε εὐπαρακολούθητα, καὶ δὴ οὐδεμία ἄλλη γλῶσσα δύναται νὰ συντελέσῃ τοσοῦτον εἰς ἐξεύρεσιν γενναίων διδαγμάτων καὶ εἰς καταρτισμὸν ἀληθοῦς περὶ τὴν μελέτην τῶν γλωσσῶν μεθόδου ὅσον ἡ ἡμετέρα νέα Ἑλληνική.

Ἀλλ' ἡ μελέτη καὶ ἐξακρίβωσις τῶν φαινομένων ἐν ταῖς νεωτέραις γλώσσαις ἐδίδαξαν ἡμᾶς καί τι ἄλλο σπουδαιότατον δίδαγμα, ὅτι δηλαδὴ τοὺς φθόγγους τοὺς ἀπαρτίζοντας τὸ ὑλικὸν ὡς εἰπεῖν τῆς γλώσσης

ἐκφωνοῦμεν διὰ τῶν φωνητικῶν ἡμῶν ὀργάνων κατὰ νόμους φυσιολογικοὺς λειτουργούντων. Ἅπαξ δὲ ὁμολογηθέντων τῶν νόμων τούτων ἀδύνατον τοῦ λοιποῦ νὰ πιστευθῇ ὅτι οἱ φθόγγοι τῆς γλώσσης ἐκφωνοῦνται ὑφ' ἡμῶν εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν, ἄλλοτε ἄλλως, ἤτοι ἀδύνατον νὰ πιστευθῇ ὅτι συμβαίνουσι καὶ ἀκανόνιστοι καὶ ἔκνομοι αὐτῶν ἐκφωνήσεις καὶ δὴ παθήσεις καὶ ἀλλοιώσεις. Πρόσθες ὅτι ἡμεῖς τοὺς φθόγγους τῆς γλώσσης ἡμῶν ἐκφωνοῦμεν καθ' ὃν ἐν τῇ βρεφικῇ ἡλικίᾳ ἐμάθομεν τρόπον, ὅτι οὐδέποτε οὐδενὶ ἡμῶν ἐπῆλθε νὰ μεταβάλῃ αὐτούς, ὅτι δὲ πάντες πάντοτε ἀληθῶς πιστεύομεν ὅτι ἐκφωνοῦμεν αὐτοὺς καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀεί τρόπον καὶ οὐδένα ποτὲ μεταβάλλομεν ἢ φθείρομεν, οὐδὲ θὰ ἐπετρέπομεν τοῦτο, εἴ τις τυχὸν ἐπεχείρει· ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι αἱ συμβαίνουσαι παρὰ πᾶσαν τὴν ἐπαγρύπνησιν καὶ φυλακὴν ἡμῶν φωνητικαὶ ἐξαλλοιώσεις, ὁποίας πολλὰς βλέπομεν ἐξετάζοντες ἱστορικῶς τὰς γλώσσας, θὰ τελῶνται κατὰ κλίμακα ὑπὲρ πᾶσαν ἔννοιαν ἐλαχίστην, αὐτόχρημα μικροσκοπικήν, καὶ ἐντεῦθεν ἀνεπαίσθητον ὅλως ἡμῖν. Κατ' ἀνάγκην ἄρα πᾶσα αὐτῶν ἐκφώνησις καὶ δὴ καὶ ἀλλοίωσις τελεῖται, ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς, ἐννοεῖται, ὅροις, καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁμαλῶς ἀνεξαιρέτως, καθ' ὃν τρόπον φυσιολογικῶς λειτουργούντων τῶν ὀργάνων τῆς ἀκοῆς ἢ τῆς ὁράσεως ἡμῶν ἀκούομεν καὶ ὁρῶμεν ἀεὶ κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἀκουστικῆς καὶ ὀπτικῆς, τ.ἔ. καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀεὶ τρόπον, ὁμαλῶς, ἀνεξαιρέτως. Πᾶσα ἄρα παρὰ τὰ κεκανονισμένα ἐμφανιζομένη τυχὸν ἀλλοίωσις ἐν τοῖς φθόγγοις ἀνάγκη νὰ ἔχῃ ἴδιόν τινα λόγον, καθ' ὃν τρόπον καὶ πᾶς ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν γενόμενος βόμβος ἢ πᾶσα ὀπτικὴ ἀπάτη. Ἀλλ' ὁμοίως ἐδίδαξεν ἡμᾶς πρὸ πάντων ἡ παρατήρησις ἐν ταῖς νεωτέραις γλώσσαις, ὅτι πλὴν τῶν κατὰ φυσιολογικοὺς νόμους τελουμένων ἐν τοῖς φθόγγοις μεταβολῶν παρατηροῦνται καὶ ἄλλαι, καὶ αὗται οὐ μόνον ἐπὶ τῶν φθόγγων ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν τύπων, τῶν συντάξεων καὶ τῶν σημασιῶν· δῆλον ἄρα ὅτι εἰς πλάσιν καὶ μετάπλασιν τῆς γλώσσης ἐπενεργοῦσι καὶ ἄλλαι δυνάμεις πλὴν τῶν φωνητικῶν ὀργάνων ἡμῶν, καὶ ὅτι αἱ δυνάμεις αὗται δὲν εἶναι σωματικαὶ ἀλλὰ ψυχικαί.

Οὕτως ἡ ψυχολογία ἑρμηνεύουσα ἡμῖν πῶς αἱ ποικίλαι παραστάσεις ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας ἤτοι πῶς συνδυάζονται, διατηροῦνται ἢ ἐπισκοτοῦνται, ἐπανέρχονται εἰς τὴν συνείδησιν κλπ. καὶ ὅτι μετὰ τῶν παραστάσεων τούτων εἶναι ἀναποσπάστως συνδεδεμέναι ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν αἱ δηλωτικαὶ τούτων λέξεις, μέγα συνεβάλετο εἰς ἀληθῆ κατανόησιν τοῦ διακόσμου τούτου, ὃν λέγομεν γλῶσσαν. Διὰ τῆς ψυχολογικῆς ἐξετάσεως ταύτης ἐμάθομεν ὅτι γλῶσσα κατ' ἀλήθειαν δὲν εἶναι αἱ λέξεις αἱ κείμεναι ἐν τῷ λεξικῷ οὐδὲ οἱ τύποι οἱ ἐκτιθέμενοι ἐν τῇ γραμματικῇ ἀλλὰ μᾶλλον τὰ συστήματα τῶν γλωσσικῶν στοιχείων τῶν ἐχόντων ὁμοίαν λειτουργίαν, ἤτοι τῶν ὁμοίων καταλήξεων, τῶν ὁμοίων ὀνομάτων κλπ., ὅτι τῶν συστημάτων τούτων οἱ πολλοὶ ἔχουσι λανθάνουσαν μὲν καὶ οὐχὶ διατετυπωμένην ῥητῶς ἀλλ' ὅμως ἀεὶποτε ἰσχυροτάτην συνείδησιν διὸ καὶ εὐθὺς ὡς παρὰ τὴν συνείδησιν ταύτην συμβῇ τι, ἐξανίστανται· ταῦτα δὲ πάντα ὁμοῦ ἀποτελοῦσι τὸ γλωσσικὸν αἴσθημα αὐτῶν καὶ οὔτινος στερούμενός τις δὲν δύναται νὰ κάμνῃ χρῆσιν γλώσσης τινός, καὶ ἂν πάσας τὰς λέξεις καὶ τοὺς γραμματικοὺς αὐτῆς τύπους γινώσκῃ. Ταῦτα ἄρα τὰ ποικίλα καὶ πολύπλοκα συστήματα καὶ συστημάτια, εἰς ἃ εἶναι κατατεταγμένος ὁ θησαυρὸς τῆς γλώσσης, καὶ τὰς σχετικὰς δυνάμεις τούτων ἑκάστοτε ἀναλύει καὶ καθίστησιν ἡμῖν αἰσθητὰ ἡ ψυχολογικὴ ἐξέτασις τῆς γλώσσης. Διὰ τῆς ἐξετάσεως καὶ νοήσεως τῶν συστημάτων τούτων νοοῦμεν ἀληθῶς πῶς καὶ ἐπὶ τίσιν ὅροις ταῦτα τὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα ἐπιδρῶσιν ἐπὶ ἐκεῖνα καὶ οὐχὶ ἐπ' ἄλλα, καὶ δι' αὐτῶν καὶ μόνων διακρίνομεν ἑκάστοτε τὰ ἀναλογικῶς, ἤτοι ψυχολογικῶς ἀλλοιωθέντα ἢ πλασθέντα τῶν τελεσθέντων κατὰ φωνητικοὺς νόμους.

Ἀλλ' ἡ γλῶσσα, εἴπομεν ἤδη, εἶναι κυρίως δημιούργημα τῶν ἐν κοινωνίᾳ ζώντων ἀνθρώπων· τοῦτο νοεῖ ἕκαστος ἐνθυμηθεὶς ὅτι ναὶ μὲν πᾶν ὅ,τι πλάττεται ἢ μεταπλάττεται, πάντοτε πάσχει τοῦτο ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου, τοῦ ἀτόμου, ὡς λέγομεν, οὐχὶ δὲ ἀπὸ κοινοῦ ἐν ταῖς ψυχαῖς πάντων τῶν ὁμογλώσσων· ἀλλὰ τὰ καινοτομηθέντα ταῦτα, εἴτε τύπος, εἴτε φθόγγος, εἴτε σύνταξις, εἴτε σημασία εἶναι, τότε μόνον καθίστανται ὄντως στοιχεῖα τῆς γλώσσης ἢ τῆς διαλέκτου ὅταν τύχωσι μιμήσεως, τ.ἔ. ὅταν μεταβιβασθῶσι καὶ εἰς ἄλλα ἄτομα· μετάβασις ἄρα ἀπὸ τοῦ πλάσαντος εἰς τοὺς ὁμογλώσσους ἤτοι ἐπικοινωνία εἶναι ἀπαραίτητος βιολογικὸς ὅρος παντὸς γλωσσικοῦ στοιχείου καθὼς καὶ πάσης γλώσσης ἢ διαλέκτου.

Λοιπὸν καθ' ὃν τρόπον ἡ γλῶσσα εἶναι πρῶτον μὲν ἀρχαία κληρονομία ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν μεταδιδομένη, ἔπειτα φυσιολογικὴ καὶ ψυχικὴ λειτουργία τῶν φωνητικῶν ὀργάνων καὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν, καὶ τέλος προϊὸν τῆς ἐπικοινωνίας τῶν ἀτόμων καὶ λαῶν πρὸς ἀλλήλους οὕτως ἐξετάζεται σήμερον ἡ γλῶσσα. Ἐξετάζεται ἄρα α') ὡς τι ἱστορικῶς παραδεδομένον, ὅτε, ὡς εἰκός, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ προσάγηται καὶ ἐξετάζηται ὅσον ἔνεστιν πλεῖστον ἐκ παλαιοτέρων χρόνων ὑλικόν, ἵνα οὕτως ἀπὸ μεγίστης ὅσον οἷόν τε ἡμέρας, ἀπὸ παμπόλλων ἐπὶ μέρους φαινομένων συνάγωμεν τὰς γενικὰς περὶ γλώσσης ἀρχὰς καὶ τὰ καθολικὰ διδάγματα. Πρὸς τούτοις ἀνάγκη ἱστορικῆς, φιλολογικῆς, ἀκριβεστάτης βασάνου καὶ χρονολογικῆς κατατάξεως τῶν γλωσσικῶν φαινομένων. ἵνα μὴ πλὴν ἄλλων σφαλμάτων τὰ νεώτερα πλημμελῶς ἐκλαμβάνωνται αἰτία τῶν παλαιοτέρων. Σημειωτέον δὲ ὅτι, ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη φιλολογικὴ ἀκριβὴς γνῶσις τῶν γλωσσικῶν στοιχείων δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἄνευ γνώσεως τῶν διὰ τῶν στοιχείων τούτων δηλουμένων πραγμάτων, ἐρχόμεθα ἀναγκαίως ἀπὸ τῆς ἐρεύνης τῆς γλώσσης ἐπὶ τὴν ἔρευναν τῶν πραγμάτων. Ἐκ τούτων δῆλον ὅτι ὁ βουλόμενος νὰ διαλαμβάνῃ καὶ ἑρμηνεύῃ τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα, ὀφείλει νὰ ἐξετάζῃ καὶ μανθάνῃ ἅμα τὸν πολιτισμὸν τοῦ λαλοῦντος τὴν γλῶσσαν ἔθνους, ἤτοι τὴν θρησκείαν, τὴν παιδείαν, τὴν πολιτείαν καὶ καθόλου σύμπαντα τὸν πνευματικὸν βίον αὐτοῦ, διότι μετὰ πάντων τούτων συνδέεται στενῶς καὶ συμμεταβάλλεται ἡ γλῶσσα αὐ-

τοῦ, καὶ πᾶσα ἡ περιβάλλουσα φύσις, καὶ ἡ κοινωνία, πᾶσα ἡ πεῖρα, πᾶς ὁ βίος ἐπέδρασεν ἐπὶ τὴν γλῶσσαν. Οὕτως ἀπὸ τῶν λέξεων ἐρχόμεθα ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων, καθ' ἅ σαφῶς εἶπεν ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος «ἀρχὴ παιδεύσεως ὀνομάτων ἐπίσκεψις».

β') Ἐξετάζεται ἡ γλῶσσα ὡς φυσιολογικὸν φαινόμενον, ὅτε ἐξετάζεται πῶς σχηματίζονται οἱ φθόγγοι διὰ τῶν φωνητικῶν ἡμῶν ὀργάνων φυσιολογικῶς λειτουργούντων, τίς ἡ φύσις, τίς ἡ κατασκευὴ καὶ λειτουργία ἑκάστου τῶν ὀργάνων τούτων, τίνες κινήσεις τούτων ἀπαιτοῦνται εἰς παραγωγὴν ἑκάστου φθόγγου καὶ τίνας μεταβολὰς τῶν φθόγγων παράγει ἑκάστη περὶ τὰς ἀρθρώσεις μετακίνησις, τίς ἡ δύναμις τοῦ τοιούτου ἢ τοιούτου τονισμοῦ κλπ.

γ') Ἐξετάζεται ἡ γλῶσσα ὡς ψυχολογικὸν φαινόμενον, ὅτε ἐρευνᾶται κατὰ τίνας ψυχολογικοὺς νόμους πλάττονται ἢ μεταπλάττονται τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα οἷον οἱ τοιοῦτοι ἢ τοιοῦται μεταπλασμοί, αἱ τοιαῦται ἢ τοιαῦται συνεκδρομαί, αἱ τοιαῦται συντάξεις, αἱ τοιαῦται σημασιολογικαὶ μεταβολαί, αἱ τοιαῦται δημιουργίαι νέων τύπων, λέξεων κλπ.

δ') Ἐξετάζεται ὡς κοινωνικὸν ἢ πολιτικὸν φαινόμενον, ὅτε ζητουμένου πῶς γλῶσσά τις ἢ διάλεκτος ταύτης τῆς κοινωνίας ἢ ταύτης τῆς τάξεως ἢ τούτου τοῦ ἔθνους ἠδυνήθη νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ ἄλλων, νὰ μεταδώσῃ αὐτῇ λέξεις, φράσεις, καταλήξεις, συντάξεις, σημασίας λέξεων κτλ. ἀπαιτεῖται νὰ γινώσκωμεν οὐ μόνον τὰς ἱστορικὰς περιπετείας καὶ τὸν πολιτισμὸν καὶ καθόλου τὸν βίον τοῦ ἔθνους, οὗ τὴν γλῶσσαν ἱστοροῦμεν, οὐ μόνον τὰς σχέσεις αὐτοῦ ἑκάστοτε πρὸς ἄλλους ἐγγὺς ἢ μακρὰν λαούς, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τούτων τῶν ξένων ἐθνῶν τὰς γλώσσας καὶ ταύτας ἀκριβῶς, φιλολογικῶς καὶ ἱστορικῶς, ἔπειτα τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, τὸν πολιτισμὸν καὶ τὸν βίον καθόλου αὐτῶν.

Ἐκ τῶν εἰρημένων ἐγένετο δῆλον ὅτι ἡ γλωσσολογία ἀσχολουμένη περὶ τὴν γλῶσσαν, ἤτοι περὶ δημιούργημα τῶν ἀνθρώπων, δὲν δύναται νὰ εἶναι φυσικὴ ἐπιστήμη, ἄν, ὡς εὔλογον, ἑκάστην ἐπιστήμην ὀνομάζωμεν ἀπὸ τοῦ πράγματος περὶ ὅ ἀσχολεῖται· αὕτη εἶναι ἁπλῶς κλάδος τῆς φιλολογίας, ἤτοι τῆς ἐπιστήμης ἐκείνης, ἥτις ἐξετάζει μὲν καὶ τὴν γλῶσσαν ἀλλὰ πρὸς ταύτῃ καὶ πάντα τἆλλα φαινόμενα τοῦ πνευματικοῦ βίου τῶν λαῶν. Ἡ δὲ μέθοδος αὐτῶν εἶναι πολλῷ μᾶλλον σύνθετος καὶ δὴ τελειοτέρα τῶν ἄλλων κλάδων τῆς φιλολογίας, ἤτοι σύγκειται μὲν καὶ ἐκ τῆς ἐρεύνης τῶν προγεγενημένων ὅπως καὶ αἱ μέθοδοι τῶν ἄλλων κλάδων τῆς φιλολογίας, ἀλλ' ἅμα καὶ ἐκ τῆς ψυχολογίας καὶ ἐκ μέρους τῆς φυσιολογίας, δύο ἐξηκριβωμένων, πειραματικῶν, θετικῶν ἐπιστημῶν· ἐντεῦθεν καὶ τὰ διδάγματα αὐτῆς εἶναι κατὰ πολὺ ἀσφαλέστερα ἢ τὰ τῶν ἄλλων κλάδων τῆς φιλολογίας. Καὶ ἀληθῶς δὲν κρίνεται σήμερον γλωσσολογικὴ ἐργασία ἡ ἀναζήτησις καὶ ἀνεύρεσις ριζῶν καὶ ἐπιθημάτων, οὐδὲ ἡ ἔρευνα τῆς πρώτης μορφῆς καὶ γενέσεως αὐτῶν δι' αὐθαιρέτου καὶ ἀναποδείκτου ἀναλύσεως τῶν στοιχείων τῶν λέξεων, ἀλλ' ἡ ἐξεύρεσις καὶ διατύπωσις τῶν νόμων, οἵτινες διέπουσιν τὰ φαινόμενα εἴτε πανταχοῦ ἐν πάσῃ γλώσσῃ εἴτε ἐν ταύτῃ τῇ ὡρισμένῃ γλώσσῃ ἢ διαλέκτῳ. Εὑρίσκοντες δὲ καὶ καθορίζοντες τοὺς νόμους τούτους ἐν τοῖς γλωσσικοῖς φαινομένοις τοῖς ἐνώπιον ἡμῶν γινομένοις καὶ τοῖς τελεσθεῖσιν ἐν τοῖς ἱστορικοῖς τοῖς προσιτοῖς ἡμῖν ὁπωσδήποτε χρόνοις δυνάμεθα, ἀφοῦ ὁμολογουμένως οἱ νόμοι τῆς ἐξελίξεως τῶν ὄντων δὲν εἶναι διάφοροι τῶν τῆς πρώτης ἀρχῆς καὶ γενέσεως αὐτῶν, νὰ μεταφέρωμεν τούτους ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τῆς πρώτης ἀρχῆς καὶ γενέσεως τῆς γλώσσης. Οὕτως ἄρα κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀρχὴν τὴν διδάσκουσαν ἀπὸ τῶν γνωστῶν ἐπὶ τὰ ἄγνωστα χωροῦντες ἐρχόμεθα εἰς νόησιν καὶ λύσιν τοῦ μεγάλου προβλήματος τοῦ ἀπασχολήσαντος ἤδη τὰ κράτιστα πνεύματα τοῦ τε ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου κόσμου, τοῦ προβλήματος περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ γενέσεως τῆς γλώσσης.

Τῆς τοιαύτης ὑγιοῦς γλωσσολογικῆς μεθόδου ἔχει μὲν ἀνάγκην πᾶς περὶ τὴν γλῶσσαν ἀσχολούμενος ἐπιστήμων, ἵνα κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον χωρῶν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ μὴ σφάλληται· ἀλλ' ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους ἔχομεν ἀνάγκην αὐτῆς ἡμεῖς οἱ νεώτεροι Ἕλληνες. Διότι ὁμολογεῖται ὑπὸ πάντων ὅτι τὸ ἄριστον ὅπερ παρὰ τῶν εὐκλεῶν ἡμῶν προγόνων ἐκληρονομήσαμεν εἶναι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἡμῶν. Ἀλλ' ἐπίσης ὁμολογεῖται ἀτυχῶς ὅτι τῆς γλώσσης ταύτης ἰδίᾳ ἀπὸ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων καὶ ἑξῆς ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη καὶ γνῶσις οὔτε ἐπεδιώχθη οὔτε ἐπετεύχθη ὑφ' ἡμῶν, ὅπως ἔδει. Καὶ ἐκήρυξε μὲν πρὸ πολλοῦ καὶ μεγαλοφώνως τὸ ἀγλάϊσμα τῶν λογίων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς (Προλεγ. εἰς Πλούτ. Δ'.) ὅτι «τὸ πρῶτον βιβλίον ἑκάστου ἔθνους εἶναι τῆς γλώσσης του τὸ λεξικόν, ἤγουν ἡ συνάθροισις καὶ ἔρευνα τῶν συμβόλων μὲ τὰ ὁποῖα ἐκφράζει τὰς ἰδέας του. Ἐὰν δὲν γίνῃ ἡ συνάθροισις αὕτη, τὸ ἔθνος ὄχι μόνον δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀποκτήσῃ παιδείαν ἢ νὰ αὐξήσῃ τὴν ὁποίαν ἔχει, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύει νὰ τὴν χάσῃ παντάπασι....», καὶ ἅμα οὐ μόνον ἐδίδαξε σαφέστατα τὰς ἐπιστημονικὰς καὶ πρακτικὰς ὠφελείας τοῦ ἔργου (Αὐτοσχεδ. Στοχ.) καὶ συνεβούλευσε πῶς ἐνόει νὰ ἐπιχειρηθῇ τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς οὕτος ἐπεβάλετο καὶ ἡρμήνευσεν ἐν τοῖς πολυτίμοις Ἀτάκτοις αὐτοῦ παμπόλλας λέξεις τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νέας ἡμῶν γλώσσης. Ὅσον δὲ καὶ ἂν εἶνε λυπηρὸν νὰ λεχθῇ, εἶνε ὅμως δυστυχῶς ἀληθές, ὅτι οὐδεὶς τῶν μετὰ τὸν Κοραῆν ἔπραξεν ὑπὲρ τῆς νέας Ἑλληνικῆς ὅσα ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνήρ.

Ἐπίσης εἶναι ἀναντίλεκτον ὅτι τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς ἱστορίας τῆς γλώσσης ἡμῶν ἰδίᾳ ἀπὸ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων μέχρι σήμερον ἐλάχιστα ἡμεῖς ἐξηκριβώσαμεν. Μέχρι χθὲς συνήπτομεν τὴν νῦν λαλουμένην ἀμέσως καὶ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὰς ἀρχαίας διαλέκτους παραγκωνίζοντες καὶ διαγράφοντες οὕτω πᾶσαν τὴν ἐξέλιξιν τῆς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα γλώσσης ἡμῶν.

Ὁμοίως εἶνε ἀτυχῶς πασίγνωστον ὅτι δὲν ἔχομεν μέχρι τοῦδε καταρτίσει γεωγραφικοὺς χάρτας ἐμφαίνοντας οὐχὶ τὰς διαλεκτικὰς αὐτῆς διαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις, ἀλλ' οὐδ' αὐτὰ τὰ ἀκρότατα αὐτῆς ὅρια ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ. Καὶ ὅμως καὶ περὶ τὴν συναγωγὴν

τοῦ γλωσσικοῦ ὑλικοῦ καὶ περὶ τὴν γραμματικὴν τῆς γλώσσης ἐξέτασιν ἠσχολήθησαν οὐκ ὀλίγοι τῶν πρεσβυτέρων, καὶ νῦν δ' ἔτι ἀσχολοῦνται ἱκανοὶ τῶν ζώντων λογίων. Καὶ Σύλλογοι δὲ καὶ Ἑταιρεῖαι καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Κων)πόλει ἐπεχείρησαν νὰ ὑπεκκαύσωσι τὸν ζῆλον τῶν φιλοτίμων ἐργατῶν. Ἀτυχῶς τοῦτο μὲν δι' ἔλλειψιν ὑγιοῦς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, τοῦτο δὲ δι' ἔλλειψιν συνοχῆς καὶ ἑνιαίας διευθύνσεως τοῦ ἔργου, δι' ἔλλειψιν μεθοδικῆς διδασκαλίας τῆς μέσης καὶ νέας γραμματολογίας τῆς γλώσσης ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ καὶ τέλος δι' ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων πόρων τὰ πλεῖστα τῶν πονημάτων τούτων ἔμειναν καὶ μένουσιν ἀνέκδοτα καὶ οὕτως ἀπώλοντο ἢ ἀπόλλυνται, τὰ δὲ ὀλίγα ὅσα εἶδον διὰ τῆς τυπογραφίας τὸ φῶς, μόνον ὡς πρώτη ἀκατέργαστος ὕλη καὶ αὕτη ἐλαχίστη ἀπέναντι τοῦ ὅλου, δύνανται νὰ θεωρηθῶσι. Περὶ συστηματικῆς δὲ ἐπιστημονικῆς ἐξετάσεως καὶ διδασκαλίας τῆς γλώσσης καὶ γραμματολογίας ταύτης ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ, οὐδεμία ποτὲ ἐλήφθη φροντίς. Πάντες δὲ οἱ περὶ τὴν γλῶσσαν μέχρι τοῦδε ἀγῶνες ἡμῶν ἀναφέρονται ἢ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἢ εἰς τὸ πολύκροτον γλωσσικὸν λεγόμενον ζήτημα· καὶ περὶ μὲν τῆς ἀρχαίας οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ τι, οὐδεὶς ψέγει τὸν Ἡρακλέα, περὶ δὲ τοῦ ἄλλου ζητήματος πολὺ φοβοῦμαι μὴ ἐπάθομεν τὸ λεχθὲν εὐφυῶς ὑπό τινος, ὅτι «ἀγωνιζόμενοι ἀείποτε περὶ τοῦ πῶς, ἐλησμονήσαμεν καὶ παρελίπομεν τὸ τί νὰ γράψωμεν.»

Δὲν ἐνοήσαμεν δὲ τὴν στοιχειώδη ἀλήθειαν, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἔθνη σκοποῦντα ἁπλῶς νὰ διδαχθῶσι τὸν ἀρχαῖον πολιτισμὸν δύνανται ν' ἀρκῶνται εἰς τὴν μελέτην καὶ γνῶσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καὶ καθόλου τοῦ ἀρχαίου κόσμου· ἡμεῖς δ' ὅμως ὀφείλομεν οὐχὶ μόνον τὸν πολιτισμὸν ἐκείνων νὰ γνωρίσωμεν ἀλλὰ καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον νὰ μελετήσωμεν, διὸ δὲν δυνάμεθα νὰ περιορισθῶμεν ἐν μιᾷ τινι περιόδῳ τῆς γλώσσης ἡμῶν. Ἡμεῖς, ἂν θέλωμεν καὶ τὰς διδακτικὰς ἡμῶν μεθόδους νὰ ἁπλοποιήσωμεν καὶ τὸν γραφόμενον ἡμῶν λόγον νὰ πλουτίσωμεν καὶ ἅμα ἐθνικώτερον καταστήσωμεν, καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἡμῶν μέθοδον νὰ βελτιώσωμεν καὶ τέλος τὴν τρανοτάτην ἀπόδειξιν νὰ παράσχωμεν ὅτι συναισθανόμεθα τὴν ἔκτακτον σημασίαν τῶν μεγίστων ἀγαθῶν, ἅτινα κατέλιπον ἡμῖν οἱ ἀείμνηστοι πρόγονοι ἡμῶν, καθῆκον ἀπαραίτητον ἔχομεν νὰ ἐπιχειρήσωμεν ταχέως τῷ ἔργῳ.

Ἡ σύνταξις λεξικοῦ τῆς μέσης καὶ νέας Ἑλληνικῆς καὶ ἡ γραμματικὴ καὶ ἱστορικὴ αὐτῆς μελέτη εἶναι καθῆκον τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου, πάντων τῶν φιλομούσων καθὼς καὶ τῶν λογίων Ἑλλήνων.

Δυνάμεις καὶ ὑλικὰς καὶ πνευματικὰς κέκτηται ἤδη τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἱκανὰς πρὸς τοῦτο. Ἐντεῦθεν οὐδενὸς ἄλλου δεῖ τοσοῦτον ὅσον βαθείας συναισθήσεως τοῦ ἐθνικοῦ τούτου καθήκοντος καὶ γενναίας ἀποφάσεως.

Ἂς ἐλπίσωμεν καὶ ἂς εὐχηθῶμεν, ἵνα οἱ ὀλίγοι οὗτοι λόγοι, λεχθέντες ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου τούτου βήματος κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, δώσωσιν ἀφορμὴν εἰς σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἐπιτέλεσιν τοῦ ἐθνικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ τούτου καθήκοντος πάντων τῶν Ἑλλήνων.

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ

Τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Γλωσσολογίας καὶ Πρύτανις τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

ΠΕΡΙ ΑΜΦΙΔΡΟΜΙΩΝ

Ἢ

ΑΜΦΙΔΡΟΜΙΑΣ

Ἐν τῷ ἐπιμελείᾳ τοῦ κ. Ν. Γ. Πολίτου ἐκδεδομένῳ καὶ σήμερον ἐν κοινῇ σχεδὸν χρήσει ὑπάρχοντι «Ἐγκυκλοπαιδικῷ Λεξικῷ», ἐπὶ τῇ λέξει **Ἀμφιδρόμια** ἀναγινώσκωμεν τὰ ἑξῆς: =«Ἑορτὴ » ἰδιωτικὴ τῶν ἀρχαίων ἀγομένη τὴν πέμπτην ἢ » τὴν ἑβδόμην ἢ τὴν δεκάτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς » γεννήσεως παιδίου· κατ' αὐτὴν περιέφερον τὸ » βρέφος τρέχοντες περὶ τὴν ἑστίαν· (ἔπεμπον δ' οἱ » συγγενεῖς δῶρα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολύποδας » καὶ σηπίας) —. Ὁ σκοπὸς τῆς ἑορτῆς φαίνεται » ὅτι ἤτο διττός· ἤτοι ἐκαθαίροντο μὲν αἱ συναψά» μεναι τῆς μαιώσεως, ἐδηλοῦτο δὲ συμβολικῶς διὰ » τῆς περὶ τὴν ἑστίαν περιφορᾶς ἡ εἰσδοχὴ τοῦ » νεογνοῦ εἰς τὴν οἰκογένειαν. Συνήθως κατὰ τὴν » ἑορτὴν ταύτην ἐτίθετο καὶ τὸ ὄνομα εἰς τὸ παι» δίον».

Προδήλως ὁ σύντομος οὗτος ἐν τῷ Ἐγκυκλ. Λεξικῷ καθορισμὸς τοῦ Ἐθίμου τῶν Ἀμφιδρομίων χρήζει συμπληρωματικῆς ἀναπτύξεως. Τοῦτο δὴ καὶ ἐπιχειροῦμεν ἡμεῖς σήμερον ἔχοντες ὑπ' ὄψει σχετικὸν κεφάλαιον νεοφανοῦς βιβλίου πονηθέντος ὑπὸ τοῦ Salomon Reinach (μέλους τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου) καὶ ἐπιγραφομένου: «Cultes, mythes et Religions», ἐξ οὗ κεφαλαίου παραθέτομεν ὧδε οὐχὶ τόσον μεταφραστικῶς ὅσον παραφραστικῶς καὶ κατ' ἐκλογικὴν τάξιν τὰ σαφέστερον ἐξηγοῦντα τὸ ὑπὸ κρίσιν ἔθος μέρη.

Ὁ Fustel de Coulanges ἔγραφεν ἐν ἔτει 1879, ἐν σελίδι 53 τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ la cité antique (τὸ ἀρχαῖον ἄστυ) τὰ ἑξῆς ἐν σχέσει πρὸς τὸ τῶν ἀρχαίων ἀμφιδρομίων ἔθος: «Ὁ Υἱὸς (ὁ νεογέννητος) ἐδεῖτο εἴδους τινὸς εἰσαγωγῆς. Τὸ τέκνον προσεφέρετο τοῖς ἑφεστίοις θεοῖς. Γυνή τις ἔφερεν αὐτὸ ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῆς καὶ τρέχουσα περιέφερεν αὐτὸ περὶ τὸ ἱερὸν πῦρ. Εἶχε δὲ ἡ τελετὴ αὕτη διπλοῦν τὸν σκοπόν, πρῶτον τὸν ἐξαγνισμὸν τοῦ παιδίου ἤτοι τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ῥύπου τοῦ προσαφθέντος αὐτῷ (κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐκδοχὴν) ἐξ αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν τῆς κυοφορίας, καὶ δεύ-

τερον τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκιακὴν ἀκολουθίαν ἢ λατρείαν.»

Καὶ ταῦτα ἔγραφεν ὁ Fustel, μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ διατύπωσιν τῆς γνώμης ὅτι: «ἡ γέννησις θυγατρὸς δὲν ἐξεπλήρου τὸν σκοπὸν τοῦ γάμου, διότι ἡ θυγάτηρ δὲν ἠδύνατο νὰ συνεχίσῃ τὴν οἰκογενειακὴν παράδοσιν ἐν τῇ λατρείᾳ». (διὰ τοῦτο ἄρα δὲν ἐτελεῖτο, ὡς ὑποθέτει ὁ F. de Coulanges, ἡ τελετὴ τῶν ἀμφιδρομίων ἐπὶ τῇ γεννήσει θήλεος τέκνου).

Ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης τοῦ Fustel de Coulanges ἔχει τις νὰ παρατηρήσῃ ὡς κακῶς κείμενα, Αον) ὅτι οὗτος ἀποδέχεται ὡς τελουμένην τὴν τῶν ἀμφιδρομίων ἑορτὴν ἐπὶ μόνῃ τῇ γεννήσει υἱοῦ, ἐνῷ οὐδὲν τῶν μνημονευόντων τῆς ἑορτῆς ταύτης ἀρχαίων κειμένων ποιεῖται διάκρισιν μεταξὺ ἄρρενος ἢ θήλεος νεογεννήτου, ἁπλούστατα δ'ἀναφέρεται ἐν πᾶσι τοῖς σχετικοῖς κειμένοις «βρέφος ἢ βρέφη» λέξις ὑφ' ἣν καλλιστα νοοῦνται καὶ τὰ δύο γένη. Βον) ἀποδέχεται ὁ F. de Coulanges ὡρισμένως γυναῖκα ὡς περιάγουσαν τὸ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν. Καὶ ἐκ μὲν τῶν δεχθέντων ἀσχολίαστον τὴν θεωρίαν ταύτην τοῦ Fustel ὑπενόησαν ὡς γυναῖκα ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς ὁποίας ἀνεπαύετο τὸ βρέφος περιαγόμενον περὶ τὴν ἑστίαν, ὁ μὲν Shoemam τὴν μάμμην τοῦ παιδίου ἢ τινα τῶν γυναικῶν ἐκείνων αἵτινες συνέδραμον ἐν τῇ μαιώσει αὐτοῦ, ὁ δὲ Stengel τὴν τροφόν, τέλος δὲ ὁ Saglio (ἐν τῷ Λεξικῷ αὐτοῦ τῶν Ἀρχαιοτήτων ἐν λέξει Ἀμφιδρομία) εἰσήγαγε τὴν βεβιασμένην καὶ ὅλως ἀδικαιολόγητον ἐκδοχὴν *δύο γυναικῶν* [*] κρατουσῶν τὸ βρέφος καὶ περιαγουσῶν αὐτὸ περὶ τὴν ἑστίαν.

Ἀλλ' ἡ μόνη ὀρθὴ γνώμη εἶνε ἡ μὴ δεχομένη μηδὲ μίαν γυναῖκα (πολλῷ δ'ὀλιγώτερον δύο), ἀλλὰ ἄνδρα μᾶλλον καὶ τοῦτον (κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὡς θέλομεν ἐξαγάγῃ προδήλως ἐκ τῶν ἑπομένων) τὸν πατέρα τοῦ παιδίου ὡς περιάγοντα τοῦτο περὶ τὴν οἰκιακὴν ἑστίαν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀμφιδρομίων. Ρητῶς ἄλλως τε οἱ μνείαν ποιούμενοι τῆς ὑπὸ κρίσιν τελετῆς ἀρχαῖοι συγγραφεῖς Ἡσύχιος, Ἁρποκρατίων καὶ Σουΐδας μεταχειρίζονται τὸ ἀρσενικὸν γένος ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ περιάγοντος τὸ βρέφος. Ἡ δὲ παρέμπτωσις τῆς ἄλλης ἐννοίας ὅτι γυνὴ ἡ γυναῖκες περιῆγον τὸ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν ἀποδοτέα εἰς τὸν σχολιαστὴν τῆς ὑπὸ Πλάτωνος Τριλογίας τοῦ Θεαιτήτου, ὅστις τὴν λέξιν ἀμφιδρόμια ἑρμηνεύει οὕτω: = Ἡμέρα πέμπτη τοῖς βρέφεσιν ἐκ γενέσεως, οὕτω κληθεῖσα παρ' ὅσον ἐν ταύτῃ καθαίρουσι τὰς χεῖρας αἱ συνεφαψάμεναι τῆς μαιώσεως, καὶ τὸ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν φέρουσι τρέχουσαι κύκλῳ.» Προφανῶς ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περιόδῳ τοῦ Σχολιαστοῦ πρέπει νὰ γείνῃ ἡ ἀντιδιαστολὴ τῶν γυναικῶν τῶν συνεφαψαμένων τῆς μαιώσεως καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀμφιδρομίας καθαιρουσῶν τὰς χεῖρας, ἀπὸ ἄλλων τινῶν προσώπων (ἀνδρῶν πάντως) ἅτινα περιέτρεχον τὴν ἑστίαν φέροντα ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῶν τὰ βρέφη, καθ' ἕλξιν δὲ μόνον πρὸς τὰς προμνησθείσας γυναῖκας ἐτέθη εἰς θηλ. γένος ἡ μετοχὴ τρέχουσαι. Ἴσως δὲ καί, ὁ μὲν σχολιαστὴς νὰ εἶχεν ἐν τῷ ἀρχικῷ κειμένῳ *τρέγοντες*, μεταγενέστεροι δὲ ἀντιγραφεῖς ἢ ἐκδόται διώρθωσαν δῆθεν τὸ *τρέγοντες* ὡς μὴ συμφωνοῦν πρὸς τὸ θηλ. *συνεφαψαμένας* κτλ. διὰ τοῦ *τρέγουσαι*.

Ἀλλ' ἔλθωμεν ἤδη ἐφ' ἑτέρα σημεῖα τῆς τελετῆς ὡς αὕτη διατυποῦται ἐν τοῖς ἀρχαίοις κειμένοις:

Καὶ δὴ πρῶτον, ἀναμφίλεκτόν ἐστιν ὅτι ἡ περιαγωγὴ τοῦ βρέφους περὶ τὴν ἑστίαν ἐγίνετο *δρομαία*, οὐχὶ δὲ ὡς ἠθέλησε νὰ δεχθῇ ὁ Schoemann καὶ σὺν αὐτῷ ἄλλοι «βραδεῖ τῷ βήματι», καθ' ὅσον καὶ τοῦ ῥήματος τρέχειν γίνεται χρῆσις ἐν τοῖς σχετικοῖς κειμένοις καὶ ἡ ἔννοια τοῦ *δρόμου* ὑπάρχει ἐν αὐτῇ τῇ λέξει *ἀμφιδρομία*.

Ἀλλὰ τί ἄρά γε ἐσκόπει ἡ τοιαύτη, *δρομαία*, περιαγωγὴ τοῦ βρέφους περὶ τὴν ἑστίαν; Ἰδοὺ ἐρώτημα εἰς τὸ ὁποῖον ἄλλοι μὲν ἀπήντησαν ὅτι ἐσκόπει τὸν ἐξαγνισμὸν διὰ τοῦ ἱεροῦ πυρός, καὶ ἄλλοι ὅτι σκοπὸς τῆς περιαγωγῆς ταύτης ἦτο ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ νεογεννήτου εἰς τὰς τελετὰς τοῦ οἴκου καὶ ἡ ἐξοικείωσις αὐτοῦ πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς ἑστίας πῦρ· καὶ κατ' ἀμφοτέρας ὅμως τὰς ἐξηγήσεις ταύτας ἀπομένει ἀνεξήγητον καὶ ἀδικαιολόγητον τὸ *δρομαῖον* τῆς περιαγωγῆς, διότι εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἀνωτέρω σκοποὺς κάλλιστα θὰ συνέβαλλε καὶ μόνη ἡ βραδεία τῇ πορείᾳ περιαγωγὴ τοῦ βρέφους περὶ τὸ πῦρ τῆς ἑστίας ἢ καὶ ἁπλῆ προσπέλασις αὐτοῦ πρὸς τοῦτο, ὅτε μάλιστα καὶ φυσικωτέρα θὰ ἐνοεῖτο ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροὴ τοῦ πυρὸς ἢ ἐν τῇ δρομαίᾳ περιαγωγῇ.

Ἀλλ' ἐμβριθέστερος πάντων τῶν ὡς ἄνω ἐξηγησάντων τὴν ὑπὸ κρίσιν λεπτομέρειαν τοῦ *δρόμου*, ὁ Reinach πρὸς ἐξήγησιν τῆς λεπτομορείας ταύτης σχετίζει αὐτὴν πρὸς ἑτέραν τινὰ λεπτομέρειαν παρεισαγομένην ἐν Ἡσυχίῳ, ἔνθα φέρεται: «.....οἱ τὸ βρέφος βασταζοντες περὶ τὴν ἑστίαν *γυμνοὶ* τρέχουσι». Καὶ πρῶτον παρατηρεῖ ὅτι ἡ κατ' ἄρσεν. γένος μετοχὴ «βασταζοντες» ἀποκλείει τὴν ἐκδοχὴν γυναικῶν ἐν τῇ περιαγωγῇ τοῦ βρέφους. Εἰς πληθυντικὸν δὲ τεθειμένη ἡ μετοχὴ ἀναφέρεται εἰς πάσας γενικῶς τὰς τοῦ εἴδους τούτου τελετὰς καὶ διαλαμβάνει πάντας τοὺς «περιαγωγεῖς» τῶν βρεφῶν. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ τῆς *γυμνότητος* ὅρος ἀποτρέπων ἐξ ἑνὸς ἵνα δεχθῶμεν γυναῖκας τὰς περιαγούσας, κατακυροῖ ἐξ ἄλλου τὴν γνώμην ὅτι ὁ περιαγωγεὺς οὐκ ἦν ἄλλος (οὔτε δοῦλος, οὔτε τις ξένος) ἢ αὐτὸς ὁ γεννήτωρ, ὅστις εἰς οὐδένα πάντως πλὴν ἑαυτοῦ θὰ παρεχώρει τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἰδίου τέκνου. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐρχόμενος ὁ Reinach εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν δύο τούτων λεπτομερειῶν (τοῦ δρόμου καὶ τῆς γυμνότητος) ἐν τῇ τελετῇ τῶν ἀμ-

(*) Πιθανῶς ἠπατήθη ὁ Saglio ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς προθέσεως ἀμφὶ (τῆς λεξ. ἀμφιδρομία) ἐκλαβὼν αὐτὴν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἀμφοῖν.

δρομίων, ὡς βάσιν εἰς τὴν ἐξήγησιν ταύτην τίθησι τὸ ἀρχαιότατον δόγμα, τὸ καὶ μέχρι τῶν χρόνων ἡμῶν διῆκον, καθ' ὅ: ἡ κατάστασις καὶ αἱ πράξεις τῶν γονέων ἐξασκοῦσι μεγίστην καὶ ἰσχυροτάτην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ὑγείας, τῆς εὐεξίας καὶ τῆς ἄλλης διαπλάσεως τῶν τέκνων αὐτῶν ὅτε ταῦτά εἰσιν ἔτι νεογέννητα. Ἐφ' ᾧ καὶ ἐπάγει τὰ ἑπόμενα ὁ πολὺς Reinach ἃ καὶ παραθέτομεν ἀμέσως κατωτέρω ἐν ἐλευθέρᾳ μεταφράσει:

«Τὸ πανάρχαιον τοῦτο δόγμα—γράφει—ἐπέζησε καὶ μέχρι τῶν ἡμετέρων χρόνων, ἀλλ' ἐν τῷ ἠλλοιωμένῳ κατὰ τὰς σημερινὰς συνθήκας τοῦ σκέπτεσθαι χαρακτῆρι τῶν ὑπὸ τῆς ὑγιεινῆς ἀναγραφομένων διαταξέων. Οὕτω καὶ σήμερον ἔτι ἀκούομεν ἐπαναλαμβανόμενον καὶ ἀπὸ στόματος ἔτι λογίων καὶ πεπαιδευμένων ὅτι ἡ γυνὴ ὀφείλει ν' ἀποφεύγῃ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐγκυμοσύνης αὐτῆς πάντα *τρόμον* ἢ ἄλλον τινὰ *ἰσχυρὸν κλονισμὸν* κ.τ.τ. Ἄλλως τε τὸ τεχθησόμενον θὰ φέρῃ τὸν ἀντίκτυπον τῶν ἀνωτέρω αἰτίων ἀποτετυπωμένον ἐπὶ παραδείγματι ἐν ἐρυθρᾷ κηλίδι ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ στίγματι καὶ τοῖς τοιούτοις. Καὶ βεβαίως ἡ ἰδέα αὕτη δὲν εἶνε ἡ κατάλοιπον σωρείας τινὸς προλήψεων καὶ ἀναλόγων δογμάτων ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος εἰς τοὺς χρόνους ἡμῶν παραδοθέντων, πόρρω δὲ κατ' ἀλήθειαν ἀπεχόντων ἀπὸ τῶν θεωρημάτων τῆς *φυσιολογικῆς ἐπιστήμης*.

Ἀρχαιόθεν λ. χ. ἐπεκράτει παρ' ἐνίοις λαοῖς ἡ ἰδέα ὅτι, ὅπως εἰς τὴν σύζυγον ἐπεβάλλετο ἡ ἀποχὴ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐγκυμοσύνης αὐτῆς ἀπὸ πράξεών τινων, φυσικωτάτων ἄλλως, ἐκ φόβου μὴ παραβλαφθῇ ἡ τοῦ κυοφορουμένου ὑγεία, οὕτω καὶ εἰς τὸν σύζυγον, τὸν καὶ τοκέα τοῦ τελευταίου ἐπεβάλλετο ἡ αὐτὴ αὕτη ἀποχή, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. Οὕτω παρὰ τῇ αὐτόχθονι ἐν Μελανησίᾳ φυλῇ τῶν Νιάς ὁ μέλλων πατὴρ (ἤτοι ὁ ἔχων τὴν σύζυγὸν κυοφοροῦσαν) ὀφείλει ν' ἀπέχῃ ἀπὸ πάσης μετὰ τῶν ἄλλων Μελανησιωτῶν ἢ τῶν Σινῶν συνομιλίας, καθ' ὅσον τὸ τέκνον αὐτοῦ γεννώμενον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ὁμιλῇ εὐχερῶς τὴν μητρικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν. Ὁμοίως ὁ αὐτὸς δὲν ἔπρεπε νὰ σχίζῃ ξύλα κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς συζύγου του, διότι τὸ τέκνον του θὰ ἐγεννᾶτο ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει *λαγώχειλον*, ἤτοι μὲ ἐσχισμένον τὸ ἄνω χείλος. Ἀλλ' οὔτε τῷ ἐπετρέπετο κατὰ τὴν περίοδον ταύτην νὰ φονεύῃ ὄρνιθας ἢ χοίρους, διότι ἡ συναίσθησις τῶν εἰς τὰ ζῷα ταῦτα ἐπιφερομένων πληγῶν θὰ μετεδίδετο εἰς τὸ κυοφορούμενον. Ἐὰν τέλος ἐμβλέψῃ ὁ πατὴρ ἐν κατόπτρῳ τὸ τέκνον θὰ γεννηθῇ λοξὰ βλέπον, ἐὰν ἐγγίσῃ ὁ πατὴρ πίθηκον, τὸ τέκνον θὰ γεννηθῇ μὲ πιθηκοειδῆ κεφαλὴν κ.τ.λ.

Ἐν ἄλλῃ τινὶ τῆς Μελανησίας νήσῳ, τῇ Σαᾶ, τόσον πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ τέκνου ὅσον καὶ μετ' αὐτὴν ἐφ' ὡρισμένας ἡμέρας ὑπεχρεοῦτο ὁ πατὴρ ἵν' ἀπέχῃ ἀπὸ βαρέων πόνων, ὅπως μὴ καταπονῆται αὐτὸ τὸ τέκνον.

Εἰς τὰς νήσους τῶν Banks, ἅμα τῇ γεννήσει τοῦ παιδίου, πατὴρ καὶ μήτηρ ἄρχονται μετέχοντες μόνον τῶν τροφῶν ἐκείνων αἵτινες εἶνε εὔπεπτοι καὶ διὰ τὸ νεογέννητον.

Ἐν Νέαις-Ἑβούδαις ἢ Ἑβρίδαις ἐὰν ὁ πατὴρ φάγῃ μυΐσκους (εἶδος θαλασσίας κογχύλης) ὑπάρχει κίνδυνος νὰ παρουσιασθῶσιν ἐν τῷ τέκνῳ αὐτοῦ ὕπουλα ἕλκη.

Ἐν Βρασιλίᾳ, παρὰ τῇ φυλῇ τῶν Βορορό, ὅταν τὸ τέκνον ἀσθενεῖ, ὁ πατὴρ λαμβάνει ἀντ' αὐτοῦ τὸ ὡρισμένον φάρμακον.

Πλεῖστα ὅσα καὶ ἄλλα παραδείγματα τοῦ εἴδους τούτου ἠδύνατό τις νὰ ἀναφέρῃ ἀποδεικτικὰ τῆς στενωτάτης σχέσεως καὶ τῆς ἀμέσου ἐπιρροῆς τῆς νοουμένης μεταξὺ τῶν μελῶν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ γένους (clan).

Ὅταν δὲ ἡ Mme Sévigné ἔγραφε πρὸς τὴν θυγατέρα της: j'ai mal à votre tête=*πονῶ τὴν κεφαλήν σου*, ἐδίδε ποιόν τινα τύπον τόσον γραμματολογικὸν ὅσον καὶ θελκτικὸν εἰς αἴσθημα ὅπερ ἀληθὲς μὲν ὑπάρχει ὡς αἴσθημα, ἀλλ' ὅπερ εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀρχαιοτέρων ἦτο αὐτὴ ἡ ἔκφανσις τῆς ἀληθείας.

Καὶ δὲν θὰ ἦτο βεβαίως ἄσχετος πρὸς τὰ προτεθέντα παραδείγματα ἡ ἐνταῦθα μνεία καὶ τῶν τόσῳ παραδόξων ὅσον καὶ ἐπιστημονικῶς σήμερον ἀποδεδειγμένων φαινομένων τῆς *τηλεπαθείας*, ἅτινα διατρανοῦσι τὴν καὶ εἰς μεγάλας ἔτι ἀποστάσεις διατηρουμένην στενὴν σχέσιν καὶ ἀλληλεπήρειαν μεταξὺ δύο μελῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, ὡς μεταξὺ δύο κλώνων ἀποκεχωρισμένων ἀλλ' ἀρχικῶς ἀνηκόντων εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κορμόν.

Ἐν τῇ αὐτῇ πρὸς τὰ προαναγραφέντα ἔθιμα ἐκδοχῇ ἐκληπτέον πάντως καὶ ἕτερόν τι ἔθιμον, couvade γαλλιστὶ κληθὲν ὅπερ ἀπὸ ἀρχαιοτέρων χρόνων μέχρι τῶν ἡμετέρων διεσώθη παρὰ πολλαῖς χώραις ἰδίᾳ δὲ τῇ Ἀμερικῇ, καὶ καθ' ὅ ὁ ἀνὴρ μετὰ τὸν τοκετὸν τῆς συζύγου ὑποβάλλεται εἰς τελείαν ἀνάπαυσιν ἐφ' ὡρισμένον ἡμερῶν διάστημα. Καὶ παρεδέχθησαν μέν τινες ὅτι διὰ τῆς ἀναπαύσεως ταύτης ἐπιδιώκεται ἡ πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ κόσμου βεβαίωσις τῆς πατρότητος τοῦ γεννήτορος, ἀλλ' ἡ ἐκδοχὴ αὕτη ἀποδείκνυται βεβιασμένη καὶ ὅλως ἐξωτερικὴ καὶ ἐπουσιώδης ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ οὐσιώδη ἰδέαν ἥτις ὑπάρχει ἐν τῷ ἐθίμῳ τούτῳ καὶ ἥτις εἶνε ἡ ἑξῆς, ἐπικυρωμένη ἄλλως τε καὶ ὑπὸ τῆς ἐννοίας τῶν μέχρι τοῦδε μνημονευθέντων ἐθίμων: ὅπως τ.ἔ. ἡ μήτηρ τοῦ νεογεννηθέντος τέκνου ὑπεβάλλετο εἰς ἀναγκαστικὴν ἀδράνειαν ὡς ἐκ τῆς ἑαυτῆς καταστάσεως, οὕτω καὶ ὁ πατὴρ εἴτε πολεμιστὴς ἦν εἴτε θηρευτής, ὤφειλε πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἰδίου τέκνου νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ πάσης ὁρμητικῆς καὶ σφοδρᾶς κινήσεως καὶ ἀπὸ πάσης κοπιώδους ἐνασχολήσεως, διότι ἡ ἐκ τούτου κόπωσις θὰ μετεδίδετο καὶ εἰς τὸ τέκνον κατὰ τὸν νόμον τῆς *συμπαθείας*. Ἰδοὺ διατὶ καὶ ὁ πατὴρ ὁμοῦ σὺν τῇ μητρὶ ἀνεπαύετο, μάλιστα δὲ (πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς ἐνδεχομένου) κατεκλίνετο καὶ αὐτός, ἐν γένει δ' ὡς ἄλλη τις λεχὼ διητᾶτο.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν couvade λεγομένην, ἤτοι τὴν ἐφ' ὡρισμένον διάστημα ἀποχὴν ἀμφοτέρων τῶν

γεννητόρων ἀπὸ παντὸς ἔργου καὶ τὴν παντελῆ αὐτῶν ἀνάπαυσιν.

Ἀλλ' ὑπὸ τὴν αὐτὴν ταύτην ἔννοιαν ὑπάγει ὁ Reinach καὶ τὴν ὡσαύτως παρά τισι λαοῖς διασωζομένην μέχρι σήμερον συνήθειαν ἵνα, ὁ ἕτερος τῶν γεννητόρων ὑποβάλληται ἅμα τῇ γεννήσει τοῦ παιδίου εἰς ὡρισμένον τι εἶδος ἔργων ἢ ἀσκήσεων, αἵτινες διὰ τοῦ νόμου τῆς *συμπαθείας* ἦσαν συντελεστικαὶ εἰς τὴν ἐπίρρωσιν τοῦ τέκνου καὶ τὴν ἐκ προτέρων ἐξοικείωσιν αὐτοῦ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ γεννήτορος ἐκτελούμενα ἔργα καὶ ἀσκήσεις.

Ἄλλαις λέξεσι:

Τὸ νεογέννητον ἐδεῖτο ἀναπαύσεως καὶ περιποιήσεων, καὶ χάριν τούτου ὤφειλον ν' ἀναπαύωνται καὶ περιποιῶνται οἱ γεννήτορες. Ἀλλὰ τὸ νεογέννητον ἔπρεπε καὶ ν' ἀναδειχθῇ συγχρόνως ἐν καιρῷ ἐνεργὸν τῆς κοινωνίας μέλος, ἀνθεκτικὸν καὶ ὠφέλιμον. Ἄρα ὤφειλον οἱ γονεῖς νὰ μεριμνήσωσι καὶ περὶ τούτου καὶ αὐτοὶ ἀντ' ἐκείνου εἰς σκληραγωγίας καὶ ἄλλας ἀσκήσεις νὰ ὑποβάλλωνται. Εἰς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ὑπακτέον καὶ τὸ ἐν τοῖς Κελήθοις νήσοις ἐπικρατοῦν ἔθιμον ἐπὶ παραδείγματι τοῦ νὰ μαστιγῶται ὁ πατὴρ τοῦ νεογεννηθέντος παιδίου καὶ μετὰ τὴν σκληραγωγικὴν ταύτην δοκιμασίαν νὰ ρίπτῃ ὁ αὐτὸς πατὴρ τρία βέλη εἰς τὸν ἀέρα ὑπεράνω τοῦ καταλύματος ἐν ᾧ ἐγεννήθη τὸ παιδίον κράζων: «Εἴθε ὁ υἱός μου ν' ἀναδειχθῇ ἀνδρεῖος πολεμιστής!»

Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς ἡμετέρους χρόνους ἀπαντῶσιν ἐνιαχοῦ ἔθιμα παρεμφεροῦς πρὸς τ' ἀνωτέρω φύσεως καὶ σκοποῦ, ἐξ ὧν τινα, ὅσα καὶ ὁ Reinach, ἐκ τῶν ἔν τισι μέρεσι τῆς Εὐρώπης κρατούντων ἀναφέρομεν ἐνταῦθα:

Ἐν τῇ Πρωσσικῇ Ἀλιμάρκῃ λ. χ. κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Temme, ἡ μήτηρ ἀναγινώσκει μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας τὴν Ἱερὰν βίβλον καὶ διαφόρους ὕμνους θρησκευτικοὺς διαρκούσης τῆς βαπτίσεως τοῦ τέκνου της, ἰσχυριζομένη ὅτι τοιουτοτρόπως καθιστᾷ καὶ τὸ τέκνον αὐτῆς ἀπ' αὐτῆς τῆς πρώτης ἡλικίας αὐτοῦ εὔθετον εἰς τὴν ἀντίληψιν καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς θρησκείας. Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τὴν τελετὴν τοῦ βαπτίσματος ἡ μήτηρ φιλοτιμεῖται νὰ μετάσχῃ ἐξ ὅλων γενικῶς τῶν εἰς βρῶσιν καὶ εὐωχίαν παρατιθεμένων ἔχουσα τὴν ἐκ προλήψεως πεποίθησιν ὅτι τοιουτοτρόπως τρέφεται, παχύνεται καὶ εὐεκτεῖ αὐτὸ τὸ νεοφώτιστον τέκνον της.

Ἐν Θουρίγκῃ καὶ ἐν Ἐρζγεβίργῃ τῆς Γερμανίας ὑφίσταται ἡ αὐτὴ πρόληψις, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐκεῖ οὐχὶ ἡ μήτηρ, ἀλλ' ὁ ἢ ἡ ἀνάδοχος μετέχει ὅλων τῶν ἐδεσμάτων. Ὁ δὲ μνημονεύων τῶν ἐθίμων τούτων Grimm προσθέτει καὶ τὴν ἀξιοσημείωτον ταύτην λεπτομέρειαν ὅτι «ὁ ἀνάδοχος ἐξερχόμενος ἐκ τῆς ἐκκλησίας μετὰ τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος, ὀφείλει νὰ ἔχῃ ταχύτερον τῶν ἄλλων καὶ μᾶλλον ἐσπουδον τὸ βῆμα, (σχεδὸν δηλαδὴ *δρομαῖον*), διότι (ὡς πιστεύεται κοινῶς ἔνθα ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμον τοῦτο) τοιουτοτρόπως καὶ ὁ ἀναδεκτὸς ἢ ἡ ἀναδεκτὴ αὐτοῦ θὰ ἀποκτήσῃ ταχύτερον τὴν ἕξιν τοῦ τρέχειν.

Αὐτοῦ τούτου τοῦ τελευταίου ἐπιλαμβάνεται ἀκριβῶς ὁ Reinach πρὸς ἐξήγησιν τοῦ ἀρχαίου ἔθους τῆς περὶ τὴν ἑστίαν δρομαίας περιαγωγῆς τοῦ νεογεννήτου ἐν τῇ ἀμφιδρομίᾳ εἰς ἣν καὶ ἐπανερχόμεθα.

Ἀνέκαθεν καὶ πάντοτε καὶ παρὰ πᾶσι μεγίστη ἐξ ὅλων τῶν σωματικῶν ἐλλείψεων ἑνὸς παιδίου θεωρεῖται ἡ περὶ τὴν κανονικὴν καὶ φυσικὴν χρῆσιν τῶν κάτω ἄκρων αὐτοῦ, ἤτοι ἡ περὶ τὸ ὀρθοποδεῖν ἔλλειψις. Ὅσον δ' ἡ ἔλλειψις αὕτη ἦτο ἀλγεινὴ τοῖς γονεῦσι καὶ τοῖς λοιποῖς οἰκείοις, ἄλλο τόσον ἀφορμὴ χαρᾶς καὶ δοξολογίας πρὸς τὸ θεῖον ἦτο καὶ εἶνε ἡ ὡς οἷόν τε ταχυτέρα ἱκάνωσις τοῦ παιδίου εἰς τὸ εὐχερῶς βαδίζειν καὶ δὴ τὸ τρέχειν, ὅπερ εὐδηλον τεκμήριον τῆς ὑγείας αὐτοῦ καὶ σωματικῆς εὐεξίας.

Οὕτω ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀρχαιότητι ὡς τι θαυμάσιον παράδειγμα καὶ τρανὸν δεῖγμα τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ θεοῦ Ἀσκληπιοῦ εὐνοίας ἀναφέρεται τὸ συμβὰν εἰς τὸ τέκνον τῆς Κλειοῦς, ὅπερ ἀπ' αὐτῆς τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐξόδου αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον περιεπάτησε: Ἡ ἀνάμνησις τοῦ θαυμασίου τούτου συμβάντος, διασωθεῖσα ἐν τῷ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀνακαλυφθέντι πρώτῳ ἀρχείῳ τῶν «θαυμασίων ἰάσεων», διαλαμβάνει ὅτι: «ἡ Κλεώ, ἀφοῦ διετέλεσεν ἐπὶ πέντε ὅλα ἔτη ἐγκυμονοῦσα προσῆλθεν ἱκέτρια τῷ θεῷ, καὶ ἐν τῇ ἱκεσίᾳ ἀπεκοιμήθη. Ἅμ' ὡς δ' ἐξεγερθεῖσα, ἐξῆλθε τοῦ ἱεροῦ χώρου, ἀπέτεκε παῖδα εὐτραφέστατον καὶ εὐρωστότατον ὅστις, καίπερ νεογέννητος, ἐνίψατο ὁμοῦ μετὰ τῆς μητρὸς τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας ἐν τῇ κρήνῃ καὶ εἶτα ἐξκολούθησε τὴν μετὰ τῆς μητρὸς πορείαν του. (*) (**)

Καὶ εὔκαιρον ἤδη νομίζομεν ἵνα κατακλείσωμεν ἐνταῦθα μετὰ τοῦ Reinach τὴν ἐπεξηγηματικὴν τοῦ ὅρου τῆς «δρομαίας περιαγωγῆς περὶ τὴν ἑστίαν τοῦ βρέφους ἐν τῇ ἀμφιδρομίᾳ» πραγματείαν ταύτην, διατυποῦντες ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὀλίγοις τὴν ὀρθὴν καὶ μόνην πιθανὴν γνώμην τοῦ προμνησθέντος γάλλου συγγραφέως περὶ τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἐθίμου:

«Σκοπὸς τῆς δρομαίας περιαγωγῆς τοῦ βρέφους περὶ τὴν ἑστίαν ἐν τῇ ἀμφιδρομίᾳ (λέγει ὁ Reinach) ἦτο πάντως ἡ διὰ τοῦ νόμου τῆς *συμπαθείας* ἐπιδρασις ἐπὶ τῶν μυῶνων τοῦ νεογεννήτου καὶ ἡ ἱκάνωσις αὐτοῦ περὶ τὸν δρόμον». Ἐν τῇ ἐννοίᾳ δὲ ταύτῃ θαυμασίως προσεγγίζει πρὸς τὸ ὑπὸ κρίσιν ἀρχ. ἔθιμον τὸ καὶ σήμερον ἔτι ἐπικρατοῦν, ὡς ἀναφέρει ὁ Grimm (ἐν τῇ Γερμ. αὐτοῦ Μυθολογίᾳ, ἔκδ. Meyer τομ. 3, σελ. 489) παρὰ τοῖς Ἐσθωνίοις τῆς Εὐρωπ. Ρωσσίας ἔθος ἵνα, διαρκούσης τῆς τελετῆς τοῦ βαπτίσματος τέκνου τινός, ὁ πατὴρ τούτου περιτρέχῃ τὸν ναὸν ὅπως οὕτω (ὡς ὑποτίθεται) καὶ τὸ βαπτιζόμενον τέκνον ταχέως ἐθισθῇ εἰς τὸ τρέχειν. Καὶ ἐπιλέγει μετὰ τὴν μνείαν τοῦ ἐθίμου τούτου ὁ Reinach: «Πᾶς τις τώρα δύναται νὰ μεταλλάξῃ τὴν οἰκιακὴν *ἑστίαν* τοῦ παρ' ἀρχαίοις ἔθους τῆς *ἀμφιδρομίας* πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ ἐθίμου τῶν Ἐσθωνίων περὶ ὃ περιτρέχει ὁ πατὴρ τοῦ βαπτιζομένου παιδίου καὶ θὰ εὑρεθῇ πρὸ καταπληκτικωτάτης ὄντως σχέσεως καὶ συγγενείας, θαυμασίως διατηρηθείσης διὰ τῆς παρόδου τῶν αἰώνων μεταξὺ τῶν δύο ἐθίμων.»

«Καὶ ἐν τῷ μὲν καὶ ἐν τῷ δὲ (συμπεραίνει τέλος) ἀπαντᾷ ἡ διατύπωσις πρῶτον τῆς *μυήσεως* ἢ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν λατρείαν τῶν πατέρων καὶ ἡ ἐπὶ ταύτῃ παρουσίασις τοῦ βρέφους εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἢ τῶν θεῶν. Ἐπὶ δὲ τούτοις τόσῳ ἐκεῖ ὅσῳ καὶ ἐνταῦθα ὡς κυρία καὶ οὐσιώδης τοῦ ἐθίμου διατύπωσις φέρεται ἡ δρομαία περίοδος περὶ τὴν ἑστίαν μὲν ἐκεῖ, περὶ τὸ θυσιαστήριον δ' ἐνταῦθα. διατύπωσις σκοποῦσα πάντως τὴν προεξασφάλισιν οὕτως εἰπεῖν εἰς τὸ γεγεννημένον τῆς εὐκταίας σωματικῆς δυνάμεως καὶ εὐκινησίας. Αὐτὸ δὲ τοῦτο δίδει καὶ τὸν λόγον δι' ὃν, *ἀνὴρ* (οὐδαμῶς δὲ γυνή, μάλιστα δὲ κατὰ π. πιθανότητα ὁ πατήρ), περιτρέχων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ *ἀμφιδρομίᾳ* περὶ τὴν ἑστίαν, περιφέρων τὸ ἴδιον τέκνον, καὶ αὐτὸς δὴ *γυμνός*, ὅτι διὰ τῆς φυσικῆς ταύτης περιβολῆς εὐχερέστερον μετεδίδετο (κατὰ τὸν νόμον τῆς συμπαθείας) εἰς τὸ τέκνον ἡ πρὸς τὸ ὀρθοποδεῖν καὶ τρέχειν δύναμις.»

Ἀρχιμ. ΓΕΝΝ. ΓΙΑΝΝΑΓΚΑΣ

Ἐφημέριος τῆς ἐν Χαρτοὺμ Ἑλλην. Κοινότητος

(*) Πρόδηλον οἴκοθεν ὅτι ὁ παῖς τῆς Κλειοῦς γεννηθεὶς ἦν ἡλικίας ἐτῶν 5, ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον χρονικὸν διάστημα ἐκυοφορεῖτο.

(**) Πρὸς τὴν παράδοσιν ταύτην τὴν ἀρχαίαν περὶ Κλειοῦς δυνάμεθα ν' ἀντιπαραβάλωμεν τὰ ἐν τοῖς κοινοῖς μύθοις ἢ παραμυθίοις μυθολογούμενα γενικῶς σχεδὸν καὶ μέχρι καταχρήσεως περὶ παίδων προώρως περιπατησάντων καὶ δὴ καὶ μεγάλα κατορθωσάντων ἔργα, ἅμα αὐτῇ μάλιστα τῇ γεννήσει των, οἵτινες φέρονται ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα δράκοι, ἐπωνυμία τὴν ὁποίαν μέχρι σήμερον ἀσμενίζονται νὰ μεταχειρίζωνται αἱ παρ' ἡμῖν μητέρες ἐπὶ τῶν ἔτι ἀβαπτίστων τέκνων των.

Ο GERHART HAUPTMANN ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ

"Η ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗ ΚΑΜΠΑΝΑ"

Αἱ πρὸ δέκα καὶ πλέον ἐτῶν πεισματώδεις συζητήσεις τῶν κριτικῶν περὶ τῆς ἀξίας τῶν κοινωνικῶν ἔργων τοῦ Gerhart Hauptmann εἶχον καταλήξῃ εἰς τὸ νὰ ἀνακηρύξουν τὸν συγγραφέα «τῆς Βουλιαγμένης Καμπάνας» ὡς τὸν μεγαλείτερον ποιητὴν τῆς νεωτέρας Γερμανικῆς φιλολογίας. Ὅτι δὲ ὁ δαιμόνιος οὗτος νοῦς κατέχει τὰ σκῆπτρα τῆς δραματικῆς ποιήσεως εἰς τὴν σημερινὴν Γερμανίαν οὐδεὶς οὔτε εἰς τὴν πατρίδα του οὔτε ἐκτὸς αὐτῆς τὸ ἀμφισβητεῖ.

Μόλις 27 ἐτῶν τῷ 1889 ἐν νεαρᾷ ἀκόμη ἡλικίᾳ ὁ Hauptmann ἐξέδωκε τὸ πρῶτόν του κοινωνικὸν δρᾶμα: «Πρὸ τῆς αὐγῆς», ἔργον μὲ τάσεις καθαρῶς σοσιαλιστικάς, ὁποῖαι ἦσαν καὶ αἱ ἀρχαὶ τῆς μόλις τότε ἀναπτυχθείσης σχολῆς, ἔργον μεγάλου ἐνδιαφέροντος ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως καθότι ἐπὶ δύο ἰδίως θεμάτων ἐστηρίζετο· ἐπὶ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κοινωνικῶν τάξεων ἀφ' ἑνὸς καὶ ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς κληρονομικότητος ἀφ' ἑτέρου.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων μηνῶν εἶδε τὸ φῶς «ἡ ἑορτὴ τῆς Εἰρήνης» νέον δρᾶμα οἰκογενειακόν, ἐν τῷ ὁποίῳ τὰ αὐτὰ ζητήματα τῆς κληρονομικότητος παρουσιάζονται· τὸ ἔργον τοῦτο ὡς καὶ τὸ προηγούμενον ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸ θέατρον τὸ ὀνομαζόμενον λίαν ἐπιτυχῶς, «Ἐλευθέρα σκηνή». Ἐκεῖνο ὅμως ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Hauptmann, τὸ ὁποῖον φρενητιωδῶς ὑπεδέχθη τὸ Γερμανικὸν κοινὸν εἶναι τὸ ἀμέσως τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐκδοθέν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1891, «αἱ Μονάζουσαι Ψυχαί» (Einsame Mensehen). τὴν ζωὴν τοῦ δράματος τούτου ἀποτελεῖ ἕνα αἰώνιον θέμα τῆς ζωῆς μας, ἡ διαφορὰ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως ἐν τῷ γάμῳ· ἐδῶ ὁ ἥρως τοῦ δράματος εἶναι ἕνας νευρικὸς μὲν – μὰ τρομερὰ νευρικὸς—ἀλλ' εὐφυὴς σοφός, ἄνθρωπος μεγάλης θελήσεως, ὁ ὁποῖος δὲν εὑρίσκει πλήρη τὴν εὐτυχίαν εἰς τὸν πρὸ ὀλίγου χρόνου γενόμενον γάμον του μετὰ μιᾶς συμπαθοῦς, καλῆς καὶ ἀφωσιωμένης εἰς αὐτὸν γερμανίδος οἰκοκυρᾶς, ἡ ὁποία δὲν ἔχει τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν δροσιὰ τῶν εἴκοσι χρόνων καὶ μίαν ἀγαθὴν καρδιά. Πλησίον ὅμως αὐτῆς ὑπάρχει ἕνα ἄλλο ὄν, ὄχι τοῦ «παλαιοῦ» κόσμου ἀλλὰ τοῦ «νέου», μία φοιτήτρια τῆς Ζυρίχης, πολὺ πεπαιδευμένη, μὲ ἰδέας modernes à outrance τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷ ὁ σοφὸς νευρικός μας· μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὄντων ἐσφηνωμένος ὁ Johannes Bockerat — διότι αὐτὸ εἶναι τὸ ὄνομά του — ἀδυνατῶν νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν μονότονον βίον καὶ τρελλὸς εἰς τὸ τέλος ἀπὸ τὴν ἀνυπόφορον ταύτην κατάστασιν τελειώνει τὴν ζωήν του εἰς μίαν παρακειμένην λίμνην.

Τὰ ἔργα τὰ ἐπακολουθήσαντα τὰς «Μοναζούσας Ψυχὰς» εἶναι δύο κωμῳδίαι: «Ὁ Συνάδελφος Cram-

pton» καὶ «Ἡ Γοῦνα τοῦ Κάστορος», ἐξ ὧν ἡ πρώτη μᾶς παρουσιάζει πάλιν ὡς ἥρωα ἕνα ἀλκολικόν, ὄχι ὅμως λυπημένον καὶ τραγικόν, ἀλλὰ κωμικὸν καὶ εὔχαριν.

Τῷ 1892 ὁ ἀκάματος Hauptmann τελειώνει «τοὺς Ὑφαντὰς» ἕνα ἱστορικὸν δρᾶμα οὗτινος τὴν ὑπόθεσιν ἐνεπνεύσθη ἐκ τῆς κατὰ τὸ 1846 ἐκραγείσης ἐπαναστάσεως τῶν Νιλησίων ὑφαντῶν· ἐν τῷ δράματι τούτῳ ὁ συγγραφεὺς ἀπεικονίζει μὲ μίαν ὅλως πρωτότυπον δραματικὴν τέχνην ἀλληλοδιαδόχους σκηνάς, ἐν ταῖς ὁποίαις πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον εἶναι ἡ πεῖνα καὶ ἡ ἄκρα πενία τῶν ἀθλίων ἐκείνων ὑφαντῶν· ἡ ἐντύπωσις λοιπὸν ὡς ἐκ τούτου εἶναι τρομερά φρίκην καὶ συγκίνησιν προκαλοῦσα εἰς τοὺς θεατάς.

Ἡ «Hannele Mattern» εἶναι ἕνα νέον δρᾶμα μὲ νέαν φάσιν, ὡς ἐκ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον τὸ παρουσιάζει, ἔνθα ἡ μικρὰ δυστυχὴς Mattern, ἕνα δημιούργημα πλασμένον διὰ νὰ ὑποφέρῃ, ἐκδιωχθεῖσα ὑπὸ πατρὸς μεθύσου, ἔχει τὴν ἰδέαν νὰ συναθροίσῃ περὶ ἑαυτὴν ὄντα ὑποθετικὰ—κυοφόρημα τῆς ἐξημμένης διανοίας της—, μαζὺ μὲ τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν πραγματικὰ ὅμως ὄντα, ἅτινα εἶναι οἱ μάρτυρες καὶ ἡ κυρία αἰτία τῆς ἀγωνίας της.

Τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἐν συνόψει διεξήλθομεν καὶ τὰ ὁποῖα συνέγραψεν ἐν διαστήματι τεσσάρων μόνον ἐτῶν, δεῖγμα ἀμφισβητήτου δραματικῆς γονιμότητος, ἐξησφάλισαν εἰς τὸν Gerhart Hauptmann τὴν πρώτην θέσιν, ὁσονδήποτε μικροῦ ἐνδιαφέροντος καὶ ἂν ἦτο αὕτη κατ' ἀρχάς, εἰς τὴν χορείαν τῶν φιλολόγων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἂν καὶ ἡ σύλληψις τῶν θεμάτων καὶ ἡ ἀντίληψις τῶν προσώπων του ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀφείλονται εἰς τὸν Ἶψεν καὶ Ζολᾶ. Καὶ πράγματι ὀρθῶς ἀπεφήνατο ὁ κριτικὸς Edouard Rod εἰπὼν ὅτι· ὁ γερμανὸς συγγραφεὺς παρὰ μὲν τοῦ σκανδιναυοῦ δραματουργοῦ ἀπομιμεῖται τοὺς φρενοβλαβεῖς, παρὰ δὲ τοῦ γαλάτου μυθιστορογράφου δανείζεται τοὺς μεθύσους, καὶ παρὰ τῶν δύο τὰς περὶ κληρονομικότητος ἀρχάς των· διότι οὐδὲν ὑπάρχει ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων ἔργων του εἰς τὸ ὁποῖον ἡ μέθη νὰ μὴ ἔχῃ τὸν ρόλον της· οὐδὲν ὑπάρχει εἰς τὸ ὁποῖον ἡ τρέλλα νὰ μὴ ἐπαπειλῇ τὴν ἔκρηξίν της ἢ καὶ νὰ μὴ ἔχῃ ἐκραγῇ.

Ἐν τούτοις ὅμως ὁ Hauptmann ἐσχεδιογράφησε τινὰ τῶν δημιουργημάτων του μὲ μίαν ἀκρίβειαν καὶ συμμετρίαν τόσον πρωτότυπον ὅσον καὶ πραγματικήν· καὶ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἐπέτυχε εἰς τὰς χωρικὰς μικρογυναῖκας, τὰ πτωχὰ ταῦτα ὄντα, τὰ γεμᾶτα ἀπὸ ἀγαθότητα καὶ αὐταπάρνησιν, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν καμμίαν ἀπαίτησιν, αἱ ὁποῖαι ἐνδύονται διότι πρέπει νὰ ἐνδυθοῦν, αἱ ὁποῖαι δὲν φροντίζουν καθόλου διὰ τὰ μαυρισμένα ἀπὸ τὴν ἀκατάπαυστον ἐργασίαν χέρια των αἱ ὁποῖαι δὲν διαβάζουν ποτὲ κανὲν ἐπικίνδυνον βιβλίον καὶ αἱ ὁποῖαι ἑτοιμάζουν τὸ φαγητὸν μόνον καὶ μόνον διὰ τὸν ἄνδρα των. Καὶ ἡ ἀξία τοῦ Hauptmann εἰς τοῦτο ἰδίως ἔγκειται: εἰς τὸ ὅτι μᾶς παρουσιάζει αὐτὴν τὴν ζωήν, ὁποία ἀκριβῶς εἶναι, εἰς τὰ διάφορα ζωντανὰ ὅμως πρόσωπα· καὶ εἶναι πράγματι ζωντανά, διότι ὅπως αὐτὸς τὰ ἀντελήφθη, οὕτω καὶ ἡμεῖς τὰ ἀντιλαμβανόμεθα, ὅπως αὐτὸς τὰ εἶδεν, οὕτω καὶ ἡμεῖς τὰ βλέπομεν.

Αὐτὸ εἶναι δι' ὀλίγων τὸ πρῶτον στάδιον τοῦ ποιητοῦ μας· ἀνεξάρτητος δὲ καὶ ἐλεύθερος τώρα ἀπὸ παντὸς ξενικοῦ, ὅπερ τυχὸν παρημπόδιζε τὴν φυσικὴν ἀνάπτυξιν χαράττει νέον δρόμον εὐρύτερον καὶ κατὰ πολὺ ὑπέρτερον τοῦ προηγουμένου. Καὶ πρῶτον ἔργον τῆς νέας σταδιοδρομίας του εἶναι τὸ κατὰ τὸ 1896 ἐξελθὸν εἰς φῶς «ἡ Βουλιαγμένη Καμπάνα», ὅπερ διὰ τοῦ μυστικοῦ καὶ συμβολικοῦ χαρακτῆρός του ἐδραιώνει τὴν περὶ αὐτοῦ φήμην καὶ ἐκτίμησιν, ἐνθουσιάζει περισσότερον τοὺς κριτικούς, οἵτινες τὸν κατατάσσουσι πλέον ἐν ἴσῃ μοίρᾳ μὲ τὸν Τολστόῃ. Νῦν δέ, ἐπειδὴ τὸ ἔργον τοῦτο πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὸ πρῶτον ἀνεβιβάσθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου, δὲν κρίνω περιττὸν νὰ κάμω ἐκτενῆ σχετικῶς ἀνάλυσιν αὐτοῦ διὰ τοὺς φίλους ἀναγνώστας τῆς «Νέας Ζωῆς» παρακαλῶν ὅμως αὐτοὺς νὰ ἔχωσι τὴν ὑπομονὴν νὰ ἀποτελειώσω τὴν ἀπαρίθμησιν καὶ τῶν ὑπολειπομένων δραμάτων του

Τῷ 1895 δημοσιεύει τὸ «Florian Geyer» δρᾶμα ἱστορικόν, τὸ ὁποῖον δὲν ἀπήλαυσε πολλῶν χειροκροτημάτων καὶ ἐπιδοκιμασιῶν. Ἐν τῷ «Ἀμαξηλάτῃ Henschel» ὅμως τοῦ 1898, ὁ Hauptmann ἐπανέρχεται εἰς τὰ πρῶτα δράματα τῆς οἰκογενείας μὲ παραλλαγὰς ἀσημάντους. Ἐν τῷ «Schluck καὶ Jan» τοῦ 1900 πραγματεύεται ἕνα θέμα ἔχον πλείστην ὁμοιότητα πρὸς τὸν πρόλογον τοῦ «Ἡμερώματος τῆς Στρίγγλας» κωμῳδίας τοῦ Σαίκσπηρ. Ἐσχάτως δέ, πρὸ ἑνὸς μόλις μηνός, τὸν γερμανικὸν τίπον ἀπησχόλει ἡ πρώτη παράστασις τοῦ νέου συμβολικοῦ δραματικοῦ παραμυθίου «Καὶ ἡ Πίππα χορεύει». τοῦ ἐπονομασθέντος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Hauptmann «Παραμῦθι τῶν ὑαλουργείων» (Glashütten märchen). Ἐν αὐτῷ συνεδύασε τὸν ἡδυπαθῶς εὔμορφον κόσμον τῆς Βενετίας μὲ τὸν αὐστηρὸν καὶ τραχὺν κόσμον τῆς πατρίδος του, τῆς Σιλεσίας· καθώρισε τὸ σύμβολον τῆς εὐμορφιᾶς καὶ τὸ ἐφήμερόν της· καὶ οὕτω ἐδημιούργησεν αὐτὸ τὸ παραμῦθι τῶν ὑαλουργῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐντυπώσεις τοῦ συγγραφέως ἀπὸ τὸν τόπον ὅπου ἐγεννήθηκε, ὅπου ἔζησε, ὅπου ἔδρασε.

*
* *

Ἡ «Βουλιαγμένη Καμπάνα» εἶναι ἕνα δραματικὸν παραμῦθι, ἕνα μεγαλούργημα τῆς τέχνης μὲ ἀνυπέρβλητον συμβολισμόν, εἰς τὸν ὁποῖον φαίνεται ἡ ὑψηλὴ φιλοσοφία, ἕνα γέννημα τῆς πυκνῆς καὶ σκοτεινῆς ὅσον καὶ γοητευτικῆς φαντασίας τῶν Βορρείων λαῶν, μία ἐμπνευσις Γερμανοῦ ποιητοῦ.

Ἐν τῷ δράματι τούτῳ ἥρως εἶναι ἕνας ὀνειροπόλος καλλιτέχνης, ὁ Ἐρρῖκος, ὁ κατασκευάζων καμπάνας διὰ νὰ ὑμνήσῃ τὴν Ὑψίστην Δύναμιν, ὁ ὁποῖος ἐν ᾧ μετέφερε μίαν καμπάναν προωρισμένην διὰ μίαν ἐκκλησίαν ὑψηλὰ εἰς ἕνα βουνόν, κρημνίζεται εἰς τὸ βάραθρον ἐξ αἰτίας ὑπερκοσμίων ὄντων, τῶν κακῶν δαιμόνων, οἵτινες ἔθραυσαν τὰ σχοινία καὶ τὴν ἅμαξαν ὅπου εὑρίσκετο ἡ μέλλουσα νὰ ἠχήσῃ καμπάνα.

Μαζὺ μὲ τὸν τεχνίτην Ἐρρῖκον δρᾷ ἓν ἄλλο ὄν ἐξωτικόν, ἡ γλυκυτέρα ἴσως μορφὴ τῆς δραματικῆς τέχνης, ἡ Ραουτεντελάϊν, ἡ ἐπιθυμοῦσα παντὶ σθένει νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ ἀγαπήσῃ, ἡ ὁποία ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ καταχρημισθέντος παρὰ τὴν καλύβην τῆς μαγίσσης, τῆς μάμμης της, τεχνίτου, ἀρχίζει νὰ αἰσθάνηται δι' αὐτὸν ἐνδιαφέρον μικρὸν μὲν κατ' ἀρχὰς ἀλλὰ βαθύτερον ὕστερον, ἡ ὁποία ἀρχίζει νὰ τὸν ἀγαπᾷ.

Οἱ κάτοικοι ὅμως τοῦ χωρίου, ἀνυπομονοῦντες πλέον, τρέχουν διὰ νὰ εὕρουν τὸν ἀγαπητόν των Ἐρρῖκον, τὸν ὁποῖον ἐν ἐλεεινῇ καταστάσει καὶ σχεδὸν νεκρὸν μεταφέρουν εἰς τὴν πτωχικὴν οἰκίαν του ἔνθα ὀδύρεται ἡ δυστυχισμένη σύζυγος. Ἐκεῖ δὲ εἰς τὸ κρεββάτι, ἐν ᾧ ὁ πτωχὸς τεχνίτης ἀναμένει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὸν θάνατον, παρουσιάζεται μία χωρικὴ κόρη, ἡ Ραουτεντελάϊν, ὑποσχομένη εἰς τὴν δειλὴν σύζυγον ὅτι θὰ τὸν θεραπεύσῃ· καὶ ὄντως μείνασα μόνη μετὰ τοῦ Ἐρρίκου κατορθώνει μὲ τὰ μαγικά της μάτια νὰ τὸν θεραπεύσῃ λέγουσα πρὸς αὐτόν:

Ἀποκοιμήσου
δικός μου εἶσ' ὅταν ξυπνήσῃς.
Πόθε, μὲ τὴν δύναμί σου
νὰ τὸν γιάνω ἂς μὲ βοηθήσῃς.

(Κάμνει σχήματα κοντὰ στὸ τζάκι λέγουσα ταυτόχρονα).

Μαγεμένοι θησαυροὶ θέλουν νὰ βγοῦν
στὸ φῶς, στὰ βάθη δὲ φωτίζουν.
Ἄδικα οἱ δράκοντες φωτιὲς σκορπίζουν,
στὴ δυνατὴ τὴν τέχνη ὑποχωροῦν.
Μὰ ἐμεῖς ὑπηρετοῦμαι μὲ χαρά μας
τὸν ἐλευθερωτή μας ἔχομ' ἀρχοντά μας!

(Μὲ χειρονομία πρὸς τὸν Ἐρρῖκον).

Ἔνα, δύο, τρία: Ξαναγεώνεσαι.
καὶ μὲ τὸ ξαναγέωμα ἐλευθερώνεσαι.

Ἐγερθεὶς ὁ Ἐρρῖκος παρακολουθεῖ τὴν χωρικὴν κόρην εἰς τὰ βουνά, ἡ ὁποία τοῦ ἔχει ἐμφυσήσῃ ἕνα ἔρωτα διακαῆ καὶ μίαν νέαν ὅλως δύναμιν πρὸς δημιουργίας· ἐκεῖ δὲ εἰς τὰ ὕψη εἰς τὸ νέον ἐργαστήριόν του ὁ τεχνίτης μας βοηθούμενος ἀπὸ ὅλους τοὺς θεοὺς τῆς φύσεως, ἐργάζεται καὶ ὁλονὲν ἐργάζεται μὲ ἕνα ὄνειρον· νὰ κατορθώσῃ νὰ ἀναβιβάσῃ δηλαδὴ ὑψηλά, πολὺ ὑψηλά, εἰς τὴν ἀπωτάτην κορυφὴν τοῦ βουνοῦ μίαν καμπάναν, ἡ ὁποία νὰ ἀκούεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ νὰ διασαλπίζῃ μίαν νέαν θρησκείαν, τελείαν ὅμως αὐτὴν τὴν φοράν· καὶ ἐν ᾧ αὐτὰ ὀνειρεύεται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Ραουτεντελάϊν αἴφνης παρουσιάζονται οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ πλήθους ζηλοτύπων νάνων, νηρηΐδων καὶ αἰθερίων πνευμάτων θέλουσι νὰ τιμωρήσωσι τὸν ἀποστατήσαντα καὶ ἐγκαταλιπόντα τὴν συζυγικὴν ἑστίαν· πλήν, ὁ Ἐρρῖκος κυλίων λίθους ὀγκώδεις κατὰ τῶν ἐφορμώντων νικᾷ αὐτοὺς· ἐπιστρέφων δὲ πλήρης χαρᾶς εἰς τὸ ἐργαστήριον διασκεδάζει μετὰ τῆς ἐρωμένης του τὰ ἐπινίκεια, ὅτε ἡ τελευταία αὕτη ἀντιλαμβάνεται αἰφνίδιον ἔκφρασιν ταραχῆς καὶ μελαγχολίας εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἐραστοῦ της· τὸν ἐρωτᾷ τί ἔχει· ἐκεῖνος ὅμως προσπαθεῖ νὰ ἀποκρύψῃ τὴν αἰτίαν, ἀπαντᾷ «τίποτε, δὲν εἶναι τίποτε»· ἡ αἰτία ὅμως εἶναι ὅτι ἀπὸ μακράν, ἀπὸ τὸ βάθος τῆς λίμνης ἔφθασεν εἰς τὰ ὦτά του ἡ ἀσθενὴς ἀπήχησις τῆς βουλιαγμένης καμπάνας, τῆς καμπάνας τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἄλλοτε κατεσκεύασε· αἰσθάνεται ὅτι κάτι τρομερὸν συμβαίνει, ὅτι κάτι θλιβερὸν μέλλει νὰ ἐκτυλιχθῇ, τοῦ ὁποίου ἴσως αἰτία εἶνε αὐτός! μαζὺ μὲ τὸν τελευταῖον νεκρώσιμον στόνον τῆς καμπάνας ἐμφανίζονται πρὸ τῶν ἐκπλήκτων ὀφθαλμῶν του δύο λευκὰ σὰν τὸ κρῖνο ἀγγελούδια, τὰ παιδιά του, τὰ ὁποῖα τοῦ φέρουν τὴν εἴδησιν τοῦ θανάτου τῆς μητρός των καὶ ζητοῦν ὑπεράσπισιν εἰς τὰς πατρικὰς ἀγκάλας. Μία λέξις, ἴσως ἀπὸ τὰς γλυκυτέρας ποῦ προφέρει ὁ ἄνθρωπος, ἡ λέξις «πατέρα» ἀρκεῖ νὰ ἀνασύρῃ τὸν Ἐρρῖκον ἀπὸ τὴν νάρκην, νὰ τὸν ἀποδώσῃ εἰς ἐκεῖνα τὰ πλάσματα τὰ ὁποῖα τόσον ἀστόργως ἐγκατέλειψε.

Εἰς τὴν ἐξόχως τρομακτικὴν ταύτην σκηνὴν ὁ θεατὴς αἰσθάνεται ρῖγος διατρέχον τὸ σῶμά του!

Ὁ Ἐρρῖκος πλήρης ὀργῆς ὑβρίζει, κτυπᾷ τὸ ἐξωτικὸν αὐτὸ πνεῦμα καὶ φεύγει διὰ νὰ μὴ ἀναβῇ πλέον εἰς τὸ ἐξῆς τόσον ὑψηλά· ἐνταῦθα βλέπομεν ὅλην τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Hauptmann εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ τεῖνον νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὸ Θεῖον ἀλλὰ διὰ μιᾶς συντριβόμενον καὶ ἀπὸ τοῦ αἰθερίου ἐκείνου ὕψους κατακρημνιζόμενον διὰ παντός·

Ἡ Ραουτεντελάϊν, λυπημένη καὶ ἀπηλπισμένη, παραδίδεται εἰς τὸν Νίκελμαν, τὴν θεότητα τοῦ ὕδατος καὶ κατέρχεται σιγὰ σιγὰ εἰς τὸ φρέαρ τοῦ νέου ἐρωτευμένου της· δὲν παρέρχεται ὅμως πολὺς χρόνος ὁπότε παρουσιάζεται καὶ πάλιν εἰς τὴν καλύβην τῆς μάμμης τῆς Ραουτεντελάϊν ὁ Ἐρρῖκος, ὁ ὁποῖος μανθάνων ὅτι τὸ τέλος του εἶναι ἐγγὺς ζητεῖ διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ ἴδῃ τὴν ἐρωμένην του.

Αὕτη ἔρχεται πλησίον του ἀλλὰ δὲν τὸν ἀναγνωρίζει, τραγουδεῖ ἕνα τελευταῖον διὰ τὸν τεχνίτην μας ᾆσμα καὶ ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ Ἐρρίκου ὅτι θέλει νὰ γευθῇ τὸ ποτὸν τοῦ θανάτου, ἡ Ραουτεντελάϊν τοῦ τὸ δίδει ἐν ᾧ αὐτὸς μετ' ὀλίγον πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας της.

Οἱ ἔπαινοί μας διὰ τὴν δεσποινίδα Μαρίκαν Κοτοπούλη τὴν ὑποδυθεῖσαν τὸ δύσκολον ποόσωπον τῆς ἐξωτικῆς Ραουτεντελάϊν οὐδὲν θέλουσι προσθέσῃ εἰς τὴν φήμην τὴν ὁποίαν ἔχει ἀποκτήσει.

ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΣ

ΝΕΑ ΖΩΗ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΤΕΧΝΑΙ

ΞΕΝΑ ΘΕΑΤΡΑ

«Η γηραιὰ Heidelberg»

— Τὸ Théatre-Antoine τὸ τόσον γνωστὸν εἰς Παρισίους θέατρον διὰ τὸ ποικίλον καὶ πρωτότυπον δραματολόγιόν του, ἐξακολουθοῦν τὴν πορείαν τὴν οποιαν ἐχαραξε και κατα τὰ πρῶτα αὐτου ἔτη ὅτε ἦτο γνωστὸν υπὸ τὸ ὄνομα Théatre-Libre, νὰ ἀναδιδάζῃ ὀπλαδὴ ἐπὶ τῆς σκηνῆς του ἔργα εἰλημμένα ἀπὸ τας ξένας φιλολογίας, ὡς τὰ τοῦ Hauptmann, Ibsen, Björnson, οια να ἀναφέρωμεν τοὺς ἐπισημοτερους μονον, ἀνεύιδασε προ ἡμερῶν νεον πρωτότυπον ἔργον στεφθὲν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, τὴν «γηραιαν Heidelberg» τοῦ Wilhelm Meyer Forster.

Ὁ συγγραφεὺς μᾶς παρουσιάζει μίαν μικρὰν αὐλήν, την τοῦ Carlsbourg, μιαν ἀπο τας συνηθεις εκείνας αὐλας της γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, τῶν οποιων τινὲς ἐξῆλθον τῆς ἀφανείας χαρις εἰς μερικα σκανδαλακια, κυκλοφορουντα ἠοη εις ὅλον τον κόσμον, και τα οποια ὄχι ολιγον συνέτεινον εἰς την σύλληψιν τοῦ ἔργου, με τὴν εἰς τὸ nec plus ultra τήρησιν τῶν ἐθιμοτυπιῶν, εν τῷ μέσῳ τῆς οποίας ζῇ ὁ μικρος πρίγκηψ Καρολος-Ἐρρίκος, ἕνα ἀθῷον παιδακι, ἀνατρεφομενον ὑπο του γέροντος θειου του, τοῦ Ἡγεμόνος. Κλεισμένος ἐντος τῶν ἡγεμονικων ἀνακτορων ἐπὶ τῶν οποίων πλανᾶται ἡ μελαγχολία, μέχρι τῶν οποίων οὐδεμία ἀπήχησις τοῦ κοινωνικου υαλου δύναται νὰ ψθασῃ, εντος τῶν οποίων οὐδεμία παρήγορος ἀκτὶς τῆς ζωῆς κατορθώνει νὰ εἰσούσῃ, μακραν τοῦ κόσμου τον οποῖον ἀμυδρῶς πως γνωρίζει μόνον διὰ τῶν βιολίων, ἐν τω μεσῳ καλλιτεχνικων υποκλίσεων και ταπεινωτικων γονυκλισιων, μεγαλώνει ὁ νεαρὸς πρίγκηψ ἔχων ὡς μόνον εἰλικρινῆ σύντροφον τὸν ὀοκτορα Jüttner οστις κινεῖ παντα λιθον ὅπως τὸν ἀποσπασῃ ἀπὸ τὸ μελαγχολικὸν καὶ ἀποπνικτικον αὐτὸ περιβάλλον.

Ἔφηβος πλέον ὁ Κάρολος-Ἐρρῖκος μεταβαίνει κατ' ἀπόφασιν τοῦ θείου του εἰς το Πανεπιστήμιον τῆς γηραιᾶς Heidelberg πρὸς εὐρυτέρας σπουδὰς συνοοευόμενος ὑπὸ τοῦ αγαθοῦ Jüttner. Φανταζεσθε τὴν χαραν τοῦ νεαροῦ ἥρωος μας ὅτε εὑρεθη μεταξὺ συνομηλίκων με φαιδρα και εἰλικρινῆ πρόσωπα, ἄνευ εθιμοτυπιῶν, ἄνευ ὑποκριτικῆς σοβαρότητος, ὅτε ἀνεπνευσε τέλος παντων, με ὅλην την νεανικην σύναμιν τῶν πνευμόνων του τὴν ζειδωρον αὔραν τῆς ἐλευθερίας. Τοτε τὸ πρῶτον αἰσθάνεται τὴν γοητείαν τῆς φύσεως μὲ τας ἀπείρους καλλονας της, την γοητείαν τοῦ ἐλευθέρου καὶ ἀνεξαρτήτου βίου, και την γοητείαν.....του ὡραίου φύλου ἐν τῷ προσώπῳ τῆς θελκτικῆς Κατίνας θυγατρὸς ἁπλοῦ ξενοδόχου.

Τὸν ὡραῖον τοῦτον βίον ὁ πρίγκηψ ἀναγκάζεται νὰ διακόψῃ ἕνεκα τοῦ ἐπισυμβάντος θανάτου τοῦ γέροντος θείου του τοῦ Ἡγεμόνος τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ διαδεχθῇ. Ἐπιστρέφει εἰς τὰ ἀνάκτορα ὅπου τὸν ἀναμένουν αἱ αὐταὶ κατὰ συνθήκην αὐστηραὶ μορφαὶ τῶν αὐλικῶν, ἡ αὐτὴ ἐπαναλήψις τῶν ἰδιων τύπων τῆς μονοτόνου ζωῆς τῆς αὐλῆς, ὅπου ἑκάστη ἡμέρα τοῦ φαίνεται ὡς αἰών. Μὲ τῆς φαντασίας τὰ πτερὰ μεταφέρεται πρὸς στιγμὴν εἰς τὸ μέσον τῶν φίλων του, εἰς τὴν γηραιὰν Heidelberg μὲ τὸν μεσαιωνικὸν πύργον της, μὲ τὰς γραφικὰς ὁδούς της, μὲ τὰ κρυστάλλινα νερὰ τοῦ ποταμοῦ της, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάμνησις εἶναι ἀκόμη πρόσφατος εἰς τὸν νοῦν του, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ὠνειρεύθη τὰ ροδινώτερα τῶν ὀνείρων, τὰ ὁποῖα ᾖεῦ! ὡς ὅλα τὰ ὄνειρα ὤφειλον νὰ διαλυθῶσι μίαν ἡμέραν. Καταβάλλει ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας, παλαίει μὲ τὸν ἑαυτόν του, προσπαθεῖ νὰ καλύψῃ διὰ τοῦ πέπλου τῆς λήθης τὸ χρυσοῦν αὐτὸ παρελθόν, ἀλλ' ἀδύνατον! Αἱ μορφαὶ τῶν φίλων του καὶ ἰδίᾳ ἡ τῆς θελκτικῆς Καιτης τὸν παρακολουθοῦν παντοῦ. Δὲν ἀντέχει πλέον! Θέλει πρὶν διὰ παντὸς ἀπαρνηθῇ τὸν ἐλεύθερον καὶ ἄφροντιν φοιτητικὸν βίον, πρὶν ἐγκλεισθῇ εἰς τὴν χρυσοστόλιστον εἰρκτήν του, πρὶν ἀνέλθῃ τὰς βαθμιδας τοῦ θρόνου, νὰ διασκεδάσῃ διὰ τελευταίαν φορὰν μὲ τους συντρόφους του, νὰ ἐπανίδῃ διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν ἐρωμένην του, νὰ ἀπευθύνῃ τὸ τελευταιον χαῖρε εἰς τα μέρη τὰ ὁποῖα ἠγάπησε.

Ὑποία ὅμως ἀπογοήτευσις καὶ πικρία τὸν ἀναμένει κατὰ τὴν εἰς Heidelberg ἐπιστροφήν του. Ἡ νεα του θεσις παρενεθεσε χασμα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐκείνων ἀπο τοὺς ὁποιους αλλοτε τίποτε δὲν τον ἐχώριζε. Οἱ συμφοιτηταί του, τοῦ φέρονται ὡς ὑπήκοοι πρὸς βασιλεα· αὐτὴ ἀκομη ἡ Κατίνα δὲν εἶναι ἡ ἄλλοτε Κατίνα, μολονότι ὀὲν παύει νὰ τον ἀγαπᾷ.

Ὁ ἀποχαιρετισμὸς τοῦ ἡγεμονίδου πρὸς τοὺς παλαιοὺς φιλους του ἔχει κάτι τὸ ἐπιθλιπτικὸν, κάτι τὸ συγκινητικὸν· ὁ αποχαιρετισμός του μὲ τὴν Κατίνα, μὲ τὴν ὁποίαν ἀντιλαασσει τὸ τελευταῖον φιλι, το οποῖον σφραγίζει ἕνα βραχὺ ἀλλ' ὀνειρῶδες παρελθόν, ἐνεχει κάτι τὸ μελαγχολικον καὶ το εἰρωνικον ὅμως οια τὴν τύχην ἀμφωτέρων. Ἡ αὐλαία πίπτει ἀφινουσα εἰς τὴν ψυχὴν του θεατοῦ αἴσθημα λύπης καὶ συμπαθειας διὰ την μόνωσιν τοῦ νεαρου ἡγεμονος, ἡ οποία φαινεται μεγαλειτέρα ἢ κατα την πρώτην πρᾶξιν.

*
* *

«Ἡ Ἀφύπνισις» — Ἡ ἔκτακτος ἐπιτυχία ὑπὸ τῆς ὁποιας στεφονται τα ἔργα του Παυλου Hervieu δὲν ὀφείλεται εἰς θεατρικὰ trucs, ἀλλὰ εἰς την αὐστηραν λογικην ἡ ὁποια τὰ διεπει, εἰς την ἀπέριττον τέχνην και τὴν πρωτοτυπιαν αἱ ὁποῖαι τὰ χαρακτηρίζουν. Τρανωτατη ἀπόδειξις εἶναι ἡ «Ἀφύπνισις» τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ γαλάτου ἀκαδημαϊκου, διδαχθὲν ἀπὸ της σκηνῆς τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας, περὶ τοῦ ὁποίου τόσον εὐμενῶς ἐξεφρασθη ἡ γαλλικὴ κριτική, καὶ τὸ ὁποιον τόσον ἐνθουσιωδῶς ὑπεδέχθη το Παρισινὸν κοινόν, ὀρᾶμα μὲ ὀύναμιν καὶ τεχνην ὀραματικὴν οὐχὶ ἐκ των συνήθων.

Ὁ πρίγκηψ Γρηγόριος τῆς Συλβανίας, χώρας φανταστικῆς εν τῇ Βαλκανικῇ Χερσονήσῳ, εκυρονισθεὶς κατοπιν αἱματηρων ἀγώνων διὰ τους ὁποίους ἐπωνομάσθη «ὁ Αἱμοβαφὴς Ἡγεμὼν» ζῇ ἐξοριστος ἐπιδιωκων πεισμόνως τὴν ἀνακτησιν τοῦ θρόνου του. Οἱ ὀπαδοί του προοιαθέτουσιν οὕτω πως τὰ πνεύματα ὥστε ἡ ἐπανάστασις εἶνε ἑτοιμη νὰ ἐκραγῇ. Ὁ ἔκπτωτος βασιλεὺς ἀντιλαμβάνεται

πολὺ καλὰ κατὰ πόσων ἀντιπαθειῶν ἔχει νὰ παλαίσῃ, ἐναντίον πόσων ἐχθρῶν νὰ ἀντεπεξέλθῃ, ὅτι ἡ Συλβανία ἔχει ἀνάγκην νέου βασιλέως. ἄνευ παρελθόντος, συμπαθοῦς εἰς τὸν λαόν, καὶ ὅτι τοιοῦτος εἶναι ὁ Ἰωάννης. Τὰ πράγματα ἀπαιτοῦσι σύντονον ἐνέργειαν, χαλιδδίνην θέλησιν. Ὀλίγη ἀργοπορία καὶ τὸ παιγνίδι χάνεται. Ὁ πρίγκηψ Γρηγόριος ἔρχεται εἰς τὸ Παρίσι ὅπου διαμένει ὁ υἱός του, νὰ τοῦ ἐκθέσῃ τὰ σχέδιά του, νὰ τοῦ χαράξῃ τὴν πορείαν τῆς διαγωγῆς του, εἰς τὸν προς ἀπόκτησιν τοῦ τόσον ποθητοῦ σκήπτρου ἀγῶνα. Τὰς ἀποκαλύψεις ταύτας ὁ Ἰωάννης ὑποδέχεται μετ' ἀπαθείας μᾶλλον διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν μετὰ λύπης. Ἀρνεῖται νὰ συμμεθέξῃ τῆς πολιτικῆς πλεκτάνης τὴν ὁποίαν παρεσκεύασεν ὁ πατήρ του, διατεινόμενος ὅτι αἰσθάνεται φρίκην διὰ τὴν ἔρημον καὶ αἱματοβαφῆ ἐκ τοῦ ἐμφυλίου σπαραγμοῦ Συλβανίαν, ὅτι ὁ εἰρηνικὸς χαρακτήρ του ἀπᾴδει πρὸς τὰ πολεμικὰ ἔργα. Πράγματι ὅμως ἡ αἰτία ἔγκειται ἀλλοῦ. Ποῦ ;.....Cherchez la femme..... Ὁ Ἰωάννης ἐρᾶται ἐμμανῶς τῆς Θηρεσίας de Mégée, νεαρᾶς ἀκόμη καὶ ὀνειροπόλου γυναικός, την ὁποίαν ὁ πρὸς τὸν ἡγεμονόπαιδα ἔρως κατέστησεν ἄστοργον πρὸς τὴν κόρην της Ρόζαν, καὶ ἀδιάφορον πρὸς τὸν σύζυγόν της, τὸ ἀτυχὲς αὐτὸ θῦμα. Μεταξὺ βασιλικοῦ διαβήματος, μέλλοντος λαμπροῦ καὶ ἐνδόξου, μεταξὺ Πατρίδος καὶ ἐρωμένης, δὲν διστάζει νὰ δώσῃ τὴν προτίμησίν του εἰς τὴν ἐρωμένην.

Ἀλλ' ἄρά γε δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἐρωμένη ἐκείνη μετα τῆς ὁποιας μόνον αἰσθηματικὰ βλέμματα καὶ θερμὰς χειραψίας ἀντήλλαξε ; Ὄχι, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἰωάννης θέλει νὰ τὴν αποκτησῃ, καὶ τὴν θέτει πρὸ τρομεροῦ διλήμματος : Ἢ θὰ ὀεχθῇ συνέντευξιν την ὁποίαν τῆς ζητεῖ εἰς Passy, ἢ ἐκεῖνος θα φύγῃ ἐκεῖ ὅπου το καθῆκον καὶ ἡ ὀοξα τον καλοῦσι. Σφοδρα διαμάχη συνάπτεται εἰς τὴν καρδίαν τῆς νεαρᾶς γυναικὸς μεταξὺ τοῦ ἔρωτος ἀφ' ἑνός, τῆς συζυγικῆς τιμῆς καὶ μητρικῆς στοργῆς ἀφ' ἑτέρου. Ὑποκύπτουσα εἰς το παθος της συμπαρασύρει εἰς τὸ βάραυρον τῆς καταστροφῆς καὶ ὀύο προσφιλεῖς ὑπαρξεις τὴν θυγατέρα καὶ τὸν σύζυγον. Ὑπείκουσα εἰς τὴν ἐπιτακτικὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος καὶ διατηροῦσα ἄσπιλον την οἰκογενειακὴν τιμὴν χάνει ἐκεῖνον διὰ τὸν ὁποῖον παλλει ἡ καρδία της, και τον ὁποῖον τίς οἶδε ποία τύχη ἀναμένει εἰς τα πεδια τῶν μαχῶν. Ἐκ τοῦ ἀνισου τουτου ἀγῶνος, ὁ ἔρως ἐξέρχεται νικητής. Ἡ Θηρεσία ὑπόσχεται συνέντευξιν εἰς Passy, ὅπου ἐξελίσσεται ἡ δευτέρα πρᾶξις, ἡ ὀραματικωτερα καὶ ρωμαντικωτέρα πασῶν εαν θέλετε.

Ὁ συνεντευκτήριος ὅμως οἶκος ἀνήκει εἰς τὸν Γρηγόριον, καὶ ἅμα τῇ αρσει τῆς αὐλαίας, το πρῶτον πρόσωπον το ὁποῖον ἐμφανίζεται δὲν εἶναι βεβαίως ὁ Ἰωάννης ἀλλ' ὁ πατήρ του, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Συμεὼν Κὲφ ἀπεσταλμένος τῆς Συλβανίας, καὶ εἶδος μπράβου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ γηραιοῦ βασιλέως, ἀναγγέλλει ὅτι τὸ πᾶν εἶναι ἕτοιμον δια τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ Ἰωάννου. Ἀλλὰ πῶς να ἀποσπάσωσι τον διάδοχον ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς Θηρεσίας ; Ἐν ἀστραπῇ διέρχεται δια τοῦ πνεύματος τοῦ ἀγρίου ὀεσπότου, μακκιαβελικὸν σχέδιον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὁποίου θὰ παραστῶμεν ἐντος ὀλίγου μάρτυρες. Οἱ ὀύο ἐραστὰι ὀὲν αργοῦν να ἐμφανισθῶσι, νομιζοντες ὅτι εὑρίσκονται ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς την ἐρωτικὴν των φωλεάν. Μόλις αἱ πρῶται ἐρωτικαὶ λέξεις ἐκφεύγουσι τῶν νεανικῶν χειλέων των καὶ ἐλαφρος θόρυβος ἀκούεται εἰς παρακείμενον δωμάτιον. Ὁ Ἰωάννης ὁρμᾷ πρὸς αὐτὸ καὶ ἀνοίγει την θύραν διὰ να ἴοῃ τι συμβαίνει. Ἡ θύρα κλείεται ὑπὸ ἀοράτου χειρὸς καὶ θόρυβος ἰσχυρὸς ἐπακολουθεῖ, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ ἀτυχης γυνη ἐννοεῖ ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ἐραστοῦ της διατρέχει κίνδυνον. Θέλει νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειάν του, νὰ κραυγάσῃ, νὰ ἱκετεύσῃ, ἀλλα ὁ φόβος παραλύει τὰς ὀυνάμεις της. Σύρεται μέχρι τῆς θύρας καὶ προσπαθεῖ νὰ την ἀνοιξῃ, ἀλλ' ἀδυνατοῦσα καταπίπτει σχεδὸν λιπόθυμος. Εὐθὺς ὡς ἔπαυσεν ὁ θόρυβος ἐμφανίζεται ὁ Συμεὼν Κέφ, ὅστις τῆς ἀναγγέλλει ὅτι ὁ Ἰωάννης ἐδολοφονήθη γενόμενος θῦμα πολιτικῆς συνωμοσίας καὶ τῆς ὑπομιμνήσκει ὅτι εἶναι σύζυγος καὶ μήτηρ καὶ ὅτι εἶνε καιρὸς ἀκόμη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς την οἰκογενειακὴν ἑστίαν ἀποφευγουσα οὕτω τὸ σκάνδαλον ἀφοῦ ἄλλως τε ἔπαυσε νὰ ζῇ ἐκεῖνος διὰ τὸν ὁποῖον τὸ πᾶν ἐθυσιασε. Ἡ Θηρεσία πείθεται καὶ ἐπιστρέφει μὲ συντετριμμένην καρδίαν.

Ὁ Γρηγόριος μείνας μόνος μετὰ τοῦ υἱοῦ του, ὁ ὁποῖος δὲν ἐφωνεύθη ὅπως ὁ Κὲφ εἶπεν εἰς τὴν Θηρεσίαν, ἐπιχειρεῖ ἀκόμη μίαν φορὰν νὰ τὸν πείσῃ ὅπως ἀησμονησῃ τὴν ἐρωμένην του καὶ νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὀπαδῶν του πρὸς ἀνάκτησιν του σκήπτρου. Ἐκεῖνος ὅμως, ἀντὶ νὰ μεταβάλῃ γνώμην εκτρέπεται εἰς ἀρας καὶ ὕβρεις κατὰ τοῦ πατρός του ὁ ὁποῖος βλέπων το ἀπροχώρητον τὸν ἀφίνει ἐλεύθερον.

Εἰς τὴν τρίτην πρᾶξιν εὑρισκόμεθα εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν Megée, ὅπου ἡ ἀνησυχία δια τὴν ἀπο πρωΐας ἀπουσίαν τῆς μητρὸς καὶ συζύγου ἔφθασε εἰς τὸ κατακόρυφον. Τέλος ἡ Θηρεσία ἀναφαίνεται ὠχρα καὶ μὲ χαρακτηριστικὰ ἠλλοιωμένα. Ὁ κόμης αἰσθάνεται ὅτι αἱ ἐρωτήσεις εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἐκφύγωσι τῶν χειλέων του, ἀλλὰ δὲν τολμᾷ διότι φοβεῖται καμμίαν φοβερὰν ἀποκάλυψιν την ὁποίαν — τὸ γνωρίζει — δεν θα δυνηθῇ νὰ ὑπομείνῃ. Ἡ Θηρεσία θέλει νὰ ἀφευῇ ἥσυχος, να κλεισθῇ εἰς να δωματιά της, νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν λύπην της. Ἐν τούτοις εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη να ἐνδυθῇ καὶ νὰ παραστῇ εἰς το δεῖπνον εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι προσκεκλημένη αὐτή, ἡ κόρη της καὶ ὁ σύζυγός της, ὑπὸ τῶν γονέων τοῦ μνηστῆρος τῆς Ρόζας, διότι ἄλλως το συνοικέσιον κινδυνεύει νὰ ματαιωθῇ. Τὰ δάκρυα καὶ αἱ ἱκεσίαι τῆς ἀθῶας Ρόζας, ὑπερισχύουσι τῶν θλίψεων τῆς μητρός της ἡ ὁποία καταπνίγουσα πᾶν αἴσθημα ξένον πρὸς τὴν μητρικην στοργὴν λαμβάνει ἰην ἡρωϊκὴν ἀπόφασιν νὰ μεταβῇ. Εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀφυπνίσεως..... Μὲ ἔξωμον ἐσθῆτα καὶ μὲ μειδίαμα ἐπανθοῦν εἰς τὰ χείλη συναντᾶται εἰς την αἴθουσαν, μὲ ποῖον νομίζετε ; Μὲ τὸν Ἰωάννην ὁ ὁποῖος ἔτρεξε νὰ τῆς ἀναγγείλῃ ὅτι ζῇ. Φαντάζεσθε τὴν ἔκπληξιν καὶ τὴν ἐπακολουθήσασαν ψυχρότητα ἀμφότερωθεν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὐδεὶς πλέον δεσμὸς τοὺς συνέδεε. Ὁ εἷς εἶναι ξένος πρὸς τὸν ἄλλον. Ἡ Θηρεσία θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ καθήκοντά της ὡς μήτηρ καὶ σύζυγος, ἐκεῖνος ὡς υἱὸς καὶ βασιλεύς. Ἡ Ἀφύπνισις συνετελέσθη.

Ἀθῆναι Φεβρουάριος.

★★★

Ἡ βιομηχανία τῶν ἀδαμάντων ἐν Ἀμβέρσῃ. — *Ἀπὸ τοῦ XV αἰῶνος ἡ Ἀμβέρσα καὶ ἡ Ἀμστερδάμη εἶναι τὰ κυριώτερα κέντρα τοῦ ἐμπορίου τῶν ἀδαμάντων. Ἐν Ἀμβέρσῃ ὑπάρχουσι* 4,000 *καθαριστικοὶ μύλοι ἡ δὲ ἐξαγωγὴ ἀνῆλθεν τῷ* 1904 *εἰς* 100 *ἑκατομ. φρ. τοὐναντίον ἐν Ἀμστερδάμῃ ὑπάρχουσιν* 7000 *μύλοι χωρὶς ἡ ἐξαγωγὴ νὰ ὑπερβῇ τὴν προηγουμένην. Ἐν Ἀμβέρσῃ κατεργάζονται μεγάλα τεμάχια ἀδάμαντος δίδοντες εἰς αὐτὰ ἰδιαίτερον σχῆμα ρόδου μὲ* 6 *καὶ* 12 *ἕδρας ὀνομασθὲν ρόδον τῆς Ἀμβέρσης* [rose d'Anvers]· *ἐνῷ ἐν Ἀμστερδάμῃ κατεργάζονται εἰδικῶς τὰ μικρὰ τεμάχια. Οὕτω ἐξ ἀδάμαντος βάρους ἑνὸς καρατίου οἱ τεχνῖται τῆς πόλεως ταύτης κατορθώνουσι νὰ κάμωσιν* 600 *ρόδα ἢ* 500 *ἐκλάμπρους* [brillants]. *Ἡ κατεργασία τοῦ ἀδάμαντος ἔχει τρεῖς ἐργασίας,* 1*ον τὸν καθαρισμὸν* [clivage], *κατὰ ταύτην ἀφαιροῦσι διὰ τῆς σμίλης τὰ ἐπὶ τῶν κρυστάλλων τοῦ ἀδάμαντος ξένα ἐλάσματα,* 2*ον* le brutage *κατὰ ταύτην δίδουσι μετὰ τὸν καθαρισμὸν τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν θέλουσι προστρίβοντες τὸν κρύσταλλον ἐπὶ ἄλλου ἀδάμαντος,* 3*ον τὸν καθαρισμὸν* [polissage] *διὰ ταύτης δίδουσιν εἰς τὸν ἀδάμαντα τὰς ἕδρας αἵτινες θὰ αὐξήσωσι τὴν αἴγλην. κατορθοῦται δὲ ἡ ἐργασία αὕτη διὰ δίσκου κεκαλυμμένου ἐκ μίγματος ἐλαίου καὶ κόνεως ἀδάμαντος καὶ στρεφομένου μετὰ μεγάλης ταχύτητος. Ὁ ἔκλαμπρος ἔχει* 64 *ἐν ὅλῳ ἕδρας, τὸ ἐστεμμένον ρόδον* [rose couronnée] 24 *καὶ τὸ ρόδον Ἀμβέρσης* 2 *ἢ* 6.

Ἐν Ἀμβέρσῃ ὑπάρχουσι 4,000 *κατεργασταὶ ἀδαμάντων μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ἄλλων ἐργατῶν τῶν ἐκτελούντων τὰς προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας καὶ οἱ ὁποῖοι κατατάσσονται εἰς* cliveurs, bruteurs, *καὶ* sertisseurs. *Τὰ ἡμερομίσθια εἶναι ὑψωμένα, οὕτω καλὸς ἐργάτης κερδίζει* 75 *ἕως* 100 *δρ. καθ' ἑβδομάδα καὶ οἱ ἀρχάριοι* [apprentis] *μετὰ τὸ β' ἔτος* 30 *ἢ* 40 *δρ. καθ' ἑβδομάδα. Ἕνεκα τοῦ λαθρεμπορίου στατιστικὴ τῆς εἰσαγωγῆς δυσκόλως δύναται νὰ γείνῃ. Τὸ τελωνεῖον ἐκτιμᾷ τὴν ἀπὸ Λονδίνου εἰσαγωγὴν εἰς* 77 *ἑκατομ. τῆς ἀποστολῆς γινομένης ἀπὸ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς διὰ τοῦ σπουδαιοτάτου συνδικάτου* «de Beer».

Οἱ ἀδάμαντες τῆς Βραζιλίας, καὶ ὀλίγοι, εἰσάγονται εἰς Ἀμβέρσαν διὰ Παρισίων. Οὐδεμία ἀγοροπωλησία γίνεται διὰτοῦ χρηματιστηρίου τῆς Ἀμβέρσης πᾶσαι σχεδὸν αἱ πράξεις γίνονται διὰ τοῦ «Diamond-Club» *καὶ τῶν περιστοιχούντων οὐτὸ καπηλείων. Ἐν συνόψει ἡ βιομηχανία τοῦ ἀδάμαντος φαίνεται ἐκ τῶν εὐημερωτέρων ἐν Ἀμβέρσῃ, ἥτις ζηλοτύπως κρατεῖ τὸ μονοπώλιον ἐκλέγουσα καταλλήλως τοὺς ἀρχαίους.*

(Revue Scientifique 10 Φεβρ. 1906)

***

Τὰ σιδηροδρομικὰ δυστυχήματα ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις. — Γενικῶς γνωστὴ εἶναι ἡ ἔλλειψις ἀσφαλείας ἐν τοῖς ἀμερικανικοῖς σιδηροδρόμοις καὶ τὰ συχνὰ συμβαίνοντα δυστυχήματα προσθέτουν νέας ἀποδείξεις. Παρ' ὅλα ταῦτα, πολλοὶ θὰ ἐκπλαγοῦν διὰ τὸ ἀποτέλεσμα εἰς τὸ ὁποῖον ἔφθασεν εὐφυὴς στατιστικός. Ἔσχε τὴν ἰδέαν νὰ συγκρίνῃ τὴν θνησιμότητα τῶν ἀγγλικῶν στρατευμάτων κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ Τράνσβαλ μὲ τὴν θνησιμότητα τῶν ταξειδιωτῶν τῶν ἀμερικανικῶν σιδηροδρόμων κατὰ τὸ ἴδιον χρονικὸν διάστημα καὶ εὗρεν τὰ ἑξῆς: Ἐν ᾧ ὁ πόλεμος ἐφόνευσε 22000 *ἄνδρας τὰ σιδηροδρομικὰ δυστυχήματα ἐν Ἡνωμέναις Πολιτείαις ἐφόνευσαν* 20847 *καὶ ἐπλήγωσαν* 135000. *Πρέπει λοιπὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἔν ταξειδιον εἰς Ἀμερικὴν εἶνε ἐπίσης ἐπικίνδυνον, ὡς εἰς πόλεμος εἰς τὸ Τράνσβαλ; Θὰ ἦτο ὑπερβολή· διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκτιθεμένων εἰς τὸν πρῶτον κίνδυνον εἶνε ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ἀνώτερος τῶν στρατιωτῶν τῶν ἀψηφούντων τὸν δεύτερον. Ἐν τούτοις οἱ ἀμερικανικοὶ σιδηρόδρομοι ἔχουν εἰς τὸ θέμα τοῦτο ρεκὸρ ἀπὸ τὸ ὁποῖον εὐτυχῶς οἱ ἄλλοι σιδηρόδρομοι ἀπέχουν πολύ.*

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ

ΗΛ. Δ. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ & Σ^ΙΑΣ

ΟΔΟΣ ΣΕΡΙΦ ΠΑΣΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ